Ազգ

AZG
armenian newspaper

Նոյեմբեր 23, 1991
Շաբաթ
Եռօրեայ թերթ,
Ա տարի, թիւ 81
գինը՝ 30 կ.

դասիչ՝ 69149
հասցեն՝ Երեւան 375010
Հանրապետության 47
հեռախոս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941
տելեքս՝ 243267 SULA SU

Հայաստանի կառավարության հայտարարությունը

ԼՂՀ-ում նոյեմբերի 20-ին տեղի ունեցած ուղղաթիռի աղետի պատճառով կտրուկ սրվել է իրավիճակը շրջանում: Խախտելով ձեռք բերված պայմանավորվածությունը, դադարեցվել են Հայաստան գազի առաքումը վերսկսելու աշխատանքները, ամբողջովին դադարեցվել է ժողովրդատնտեսական ապրանքների մատակարարումը երկաթգծով: Նոյեմբերի 21-ին պատանդ են վերցվել Կապան-Երեւան գնացքի մեքենավարներն ու ուղեւորները, այդ թվում՝ երեխաներ ու կանայք:

Լուրջ մտահոգություն արտահայտելով կոնֆլիկտի հնարավոր խախտման առիթով, Հայաստանի կառավարությունը առաջարկում եւ պնդում է հեղինակավոր անկախ միջազգային հանձնաժողով ստեղծել տեղի ունեցած աղետի օբյեկտիվ հետաքննություն անցկացնելու համար:

Հայաստանի կառավարությունը կոչ է անում Ադրբեջանի կառավարությանը՝ խուսափել իրավիճակը ապակայունացնող բոլոր գործողություններից, այդ թվում՝ երկաթգծի եւ այլ հաղորդակցման ուղիների շրջափակումից: ■

L. Տեր-Պետրոսյանը մեկնաբանում է ստեղծված իրավիճակը եւ նշանակում նոր վարչապետ

Երեկ երեկոյան ժամը 19-ին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների համար արեց հրատապ հայտարարություն: Նախագահը նշեց, որ հանրապետությունում ստեղծված ծանր կացությունը թեթեւացնելու նպատակով գործադրվեցին բոլոր ջանքերը՝ բանակցությունների միջոցով լուծելու գազամուղի բացման խնդիրը: Արդեն կայացել էր հեռախոսազրույց Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների միջեւ, հանրապետության վարչապետի պաշտոնակատար Հ. Բագրատյանը գազամուղը բացելու ուղղությամբ մեծ աշխատանք էր տարել Մոսկվայում: Սակայն Ղարաբաղում տեղի ունեցած անպատեհ վթարը, որը ադրբեջանական առաջին հաղորդագրություններում այդպես էր որակվում, այժմ ստանում է այլ վարկածների տեսք: Կենտրոնական մամուլում հիստերիա է բարձրացվում՝ ստեղծելով հակահայկական տրամադրություններ: Այդ առիթով Հայաստանի կառավարությունը արել է հայտարարություն, որ ասվում է, թե չի կարելի թույլ տալ, որ որեւէ վարկած օգտագործվի քաղաքական նպատակներով:

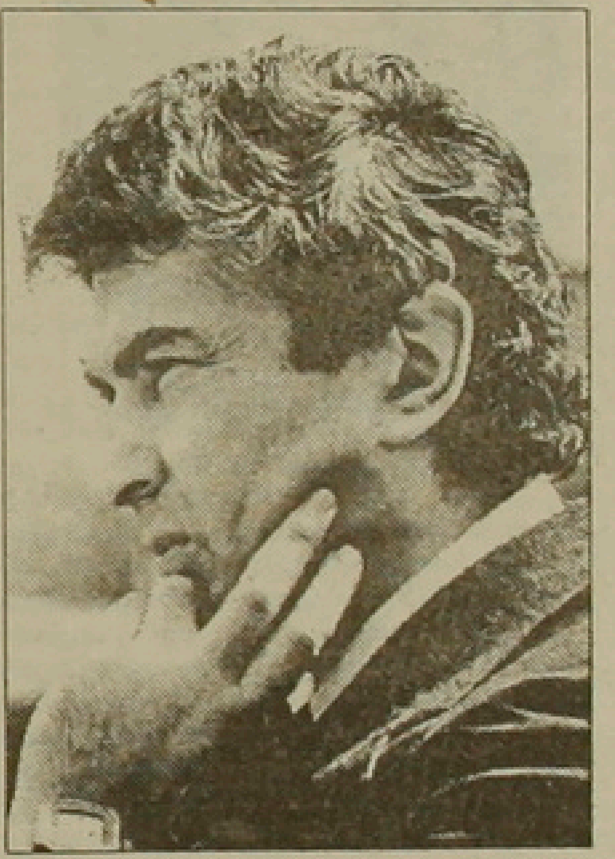

Արդեն լուրջ գործողություններ են ձեռնարկվել եւ Ղարաբաղում, եւ Հայաստանի վրա նոր տնտեսական ճնշումներ գործադրելու ուղղությամբ: Փակվել է երկաթուղին, Զանգելանում կալանվել է Հայաստանի գնացքը, հրապարակվել է Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանի օրակարգը: Նկատի ունենալով ստեղծված իրավիճակը եւ գործադիր իշխանությունների աշխատանքի կարգավորումը, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ստորագրել է երեք հրամանագիր, որոնց համաձայն Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ (կառավարության նախագահ) է նշանակվել Գագիկ Հարությունյանը, փոխվարչապետ (կառավարության նախագահի առաջին տեղակալ)՝ Հրանտ Բագրատյանը եւ Հայաստանի Հանրապետության նախագահի ազգային անվտանգության գծով գլխավոր խորհրդական՝ Աշոտ Մանուչարյանը:

Այնուհետեւ Աշոտ Մանուչարյանը, Գագիկ Հարությունյանը եւ պատգամավոր Սեյրան Բաղդասարյանը լրագրողներին ծանոթացրին Արցախի եւ Հայաստանի օպերատիվ իրավիճակին, պատասխանեցին նրանց հարցերին: ■

ՀՌԱԿ Հիմնադիր խորհրդի եւ պատգամավորական խմբի հայտարարությունը

ՀՀ խորհրդարանի նոյեմբերի 21-ի նիստում, ելնելով նախորդ օրերին խորհրդարանի նախագահի ընտրության շուրջ ստեղծված անելանելի վիճակից, Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հիմնադիր խորհրդի եւ ՀՌԱԿ երեսփոխանական խմբի անունից ընկ. Մելս (Սամվել) Սահակյանը կատարեց հետեւյալ հայտարարությունը.

Հաշվի առնելով՝

- հանրապետության նախագահի ինստիտուտի առկայության պայմաններում գործող սահմանադրության անկիրառելիության հանգամանքը,
- տնտեսական բարեփոխումների ծրագրի բացակայությունը,
- տնտեսության աղետալի վիճակը եւ բնակչության էլ ավելի մեծ զանգվածների աղքատացումը,
- «շուկայական» շղարշով պարուրված տնտեսավարման պլանային սկզբունքների կիրառումը, որը շուկայական տնտեսության նկատմամբ խիստ բացասական դիրքորոշում է ձեւավորում բնակչության մոտ,
- կառավարության մասին օրենքի ընդունման ձգձգումը եւ որպես հետեւանք՝ կառավարության կազմի անորոշությունը,

ելնելով նրանից, որ

- Գերագույն խորհրդի նախագահի ընտրությունների ընթացքում ընդգծված անձնավորեցումը Խորհրդարանում ստեղծել է ճգնաժամ,

(Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հիմնադիր խորհրդի եւ պատգամավորական խմբի որոշմամբ, Գերագույն խորհրդի նախագահի ընտրությունների ժամանակ, յուրաքանչյուր պատգամավոր քվեարկել է ըստ իր հայեցողության),

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության պատգամավորների խումբը առաջարկում է՝

1. Գերագույն Խորհրդի նախագահի ընտրությունները հետաձգել:
2. Այդ ընթացքում հրավիրել խորհրդարանում ներկայացված բոլոր քաղաքական կուսակցությունների եւ կազմակերպությունների, ինչպես նաեւ պատգամավորական խմբակցությունների ներկայացուցչական համաձայնողական ժողով, որի ընթացքում քննարկել Գերագույն խորհրդի մասին օրենքում համապատասխան փոփոխություններ մտցնելու առաջարկությունները:
3. Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի նախագահի ընտրությունները կազմակերպել Հայաստանի Հանրապետության նախագահի ծրագրի եւ կառավարության կազմի ներկայացումից հետո: ■

Պուտրոս Ղալին՝ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը Եգիպտոսի փոխվարչապետ Պուտրոս Ղալիին ընտրեց որպես Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության գլխավոր քարտուղար: Այդ ընտրությունը պետք է վավերացվի նաեւ ՄԱԿ-ի ընդհանուր ժողովի կողմից: Պուտրոս Ղալին քվեարկության ժամանակ շահել է 11 ձայն: Չորս պետություն քվեարկելիս ձեռնպահ են մնացել: Հինգշաբթի օրը տեղի ունեցած ընտրությունների ժամանակ Պուտրոս Ղալիի մրցակից, Զիմբաբվեի ֆինանսների նախարարը շահել է 7 ձայն: Այս տարվա դեկտեմբերի 31-ին լրանում է Դե Կուելյարի քարտուղարության երկրորդ եւ վերջին շրջանը: Ղալին ՄԱԿ-ի թվով վեցերորդ քարտուղարն է:

Ղալին 69 տարեկան է, ազգությամբ ղպտի, դավանանքով՝ քրիստոնյա: Կինը հրեա է. Պողոս-Նուբար գերդաստանի մասին ուսումնասիրության հեղինակ է: ■

ԼՂՀ-ի քննիչներին թույլ չտվեցին մասնակցել հետաքննությանը

Նոյեմբերի 22-ին Լեռնային Ղարաբաղի գործկոմը հեռագիր հղեց Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի նախագահներին, ինչպես նաեւ ԽՍՀՄ պաշտպանության նախարարին՝ ԼՂՀ-ի Մարտունու շրջանում տեղի ունեցած ուղղաթիռի աղետի հետաքննությունը վարելու համար անկախ փորձագիտական հանձնաժողով ստեղծելու խնդրանքով:

Հեռագրում ասվում է, որ նոյեմբերի 21-ին ադրբեջանցի քննիչները թույլ չտվեցին Լեռնային Ղարաբաղի իրավապահ մարմիններին մեկնել դեպքի վայր: Ուղերձի մեջ ուշադրություն է դարձվում Ադրբեջանի իշխանությունների փորձերի վրա՝ ներկայացնել աղետը որպես հայերի ձեռքի գործ:

Ստեփանակերտում ԽՍՀՄ ՆԳՆ ներքին զորքերի հրամանատարության ներկայացուցիչ, փոխգնդապետ Ս. Պոտապովը հայտարարեց, որ միայն բոլոր հանգամանքների մանրակրկիտ հետաքննությունը, «սեւ արկղի» տվյալների վերծանումը կարող են ճիշտ պատասխան տալ աղետի պատճառների մասին: Նմանատիպ կարծիք ունի նաեւ ԼՂՀ-ի արտակարգ դրության շրջանի պարետի տեղակալ, գնդապետ Ա. Պոլոզովը: Նա հայտարարեց, որ Բաքվի թղթակիցները միտումնավոր էին ներկայացրել տեղի ունեցածը, հաղորդելով, որ աղետի ժամանակ ամպամածություն չի եղել: Ա. Պոլոզովը, որը գտնվում էր Աղդամում, պնդում է, որ ամպամածություն կար:

Նրա խոսքերով, ուղղաթիռի բեկորների գնդակի անցքերը *«դեռ հիմք չեն [illegible] հետեւությունների համար, որ այն խփել, վայր են գցել, քանզի ԽՍՀՄ ՆԳՆ ներքին զորքերի ուղղաթիռները եւ ավելի վաղ բազմիցս գնդակոծվել են, այդ թվում՝ ադրբեջանցի օմոնականների կողմից»*: ■

Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի արտակարգ նստաշրջանը տեղի կունենա նոյեմբերի 26-ին: Կքննարկվեն հետեւյալ հարցերը. ԼՂՀ-ի ադրբեջանցի բնակչության անվտանգության, հանրապետության պաշտպանունակության ապահովումը, Ադրբեջանի պետական սահմանի մասին օրենքը, հանրապետությունում ռազմական դրության հայտարարումը, ադրբեջանցի բոլոր սպաների եւ զինվորների հետ կանչումը խորհրդային բանակից, Հայաստանի հետ բանակցությունների դադարեցումն ու ԼՂՀ-ի կարգավիճակը: ■

Ուղղաթիռի վթարը՝ քաղաքական խաղերի պատրվակ

Նոյեմբերի 21-ին Բաքվում տեղի ունեցավ բազմամարդ միտինգ: Ելույթ ունեցողները, որոնք իրենց անվանում էին ժողովրդի ներկայացուցիչներ, Ադրբեջանի ղեկավարող շրջաններին կոչ էին անում սկսել լայնածավալ ռազմական գործողություններ Հայաստանի նկատմամբ, համարելով, որ նոյեմբերի 20-ին Արցախի Մարտունու շրջանի Բերդաշեն գյուղի տարածքում վթարի ենթարկված ուղղաթիռը խփվել է «հայկական գրոհայինների» կողմից: Ճիշտ է իրենց ասածները հիմնավորելիս բերում էին անհեթեթ եւ հակասական հիմնավորումներ, սակայն անմակարդակ ամբոխի վրա տպավորություն էին թողնում: Դրությունը ավելի սրվեց, երբ նախագահ Մութալիբովը հեռուստատեսությամբ ունեցած իր ելույթի ժամանակ հաստատեց. *«պատերազմ է, ամեն ինչ կպատահի»*: Ըստ ադրբեջանական գործակալությունների կողմից կատարված հայտարարությունների ուղղաթիռը խփվել է գնդացրային կրակահերթով Մարտունի-Աղդամ խճուղու տարածքից եւ հատուկ հրթիռով՝ Բերդաշենից: Միայն մի բան պարզ չէ. ուղղաթիռը միաժամանակ խաչաձեւ կրակի տակ է գտնվե՞լ, թե՞ խփվել է մի քանի անգամ: Պարզաբանումները թողնելով նրանց խղճին, ասենք սակայն, որ միաժամանակ Ադրբեջանական ղեկավար շրջանները չեն ցանկանում, որ համամիութենական հատուկ հանձնաժողովը ժամանի դեպքի վայրը եւ համապատասխան բարձրորակ քննչություն անցկացնի:

Ամեն ինչ պարզ է. նախագահ Մութալիբովը ցանկանում է ավելի շիկացնել քաղաքական մթնոլորտը երկու հանրապետությունների միջեւ եւ ամեն կերպ ձախողել կայանալիք բանակցությունները՝ ըստ Ժելեզնովոդսկի համաձայնագրի: ■

Ասկերանի շրջան: Նոյեմբերի 21-ից 22-ի գիշերը Աղդամի շրջանից հրթիռակոծման է ենթարկվել Ասկերան քաղաքը: Ավերվել են մի քանի շինություններ, զոհվել է մեկ հոգի, կան վիրավորներ: Նույն գիշերը ռմբակոծվել են նաեւ Խանաբադ եւ Խրամորթ հայկական գյուղերը:

Հադրութի շրջան: Նոյեմբերի 21-ի երեկոյան Քարագլուխ գյուղում, որից հայ բնակիչները տեղահանվել են դեռ մայիսին, «պահապան» ադրբեջանական օմոնականները վառել են գյուղը եւ հեռացել այնտեղից:

Մարտակերտի շրջան: Նոյեմբերի 21-ին 15-20 հարբած ադրբեջանցի օմոնականներ, զինված ավտոմատներով, ներխուժել են Մաղավուզ գյուղի տարածքը եւ հարձակվել դաշտային աշխատողների վրա: Ավազակները խոշտանգել եւ թալանել են 5 հայերի, որոնցից խլել են փաստաթղթեր, փողերը եւ թանկարժեք իրերը: Հրազենից վիրավորվել է Նորա Գեւորգյանը՝ ծնված 1936 թ.: ■

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ըստ ամերիկյան մի պաշտոնաթերթի, Միջին Արեւելքի խաղաղությանը նվիրված հաջորդ խորհրդաժողովը հավանաբար կայանա Վաշինգտոնում, դեկտեմբերի սկզբին: Այս հայտարարությունը կատարվեց պետքարտուղար Բեյքերի ու վարչապետ Շամիրի միջեւ կայացած հանդիպումից անմիջապես հետո:

Ամերիկյան ու վիետնամյան դիվանագետները հանդիպեցին Նյու-Յորքում բանակցելու համար երկու երկրների հարաբերությունները բնականոն դարձնելու հարցի շուրջ, մոտավորապես 40 տարվա թշնամանքից հետո:

Մոգադիշոյում մրցակից կողմերը 5-րդ օրը լինելով, հրետանային կրակ փոխանակեցին իրար միջեւ: Սոմալիական կարմիր խաչի աշխատողների համաձայն, կան հարյուրավոր զոհեր, եւ իրավիճակը խիստ ծանր է: Կռվող կողմերն են նախկին նախագահ Ալի Մահդիի եւ երկուշաբթի օրը նրան գահընկեց արած գեներալ Այդիդի կողմնակիցները:

16 հայիթցիներ ջրախեղդ եւ 119 ուրիշներ կորել են 200 փախստականներ փոխադրող մակույկանավի ընկղմվելուց հետո, Կուբայի ափամերձ ջրերի մոտ: Հայիթիի նախագահ Արիստիդի իշխանության տապալումից հետո, սեպտեմբերի 30-ին, հազարավոր հայիթցիներ փորձում էին մակույկներով փախչել Միացյալ Նահանգներ:

Միչիգանի (ԱՄՆ) նահանգի բժիշկների ընկերությունը միաձայնությամբ որոշել է կասեցնել բժիշկ Ջեք Գեւորգյանի արտոնագիրը, քանի որ անընդունելի են գտել հայազգի բժշկի գործունեությունը: Վերջերս նա նոր մեթոդ էր հնարել՝ անհուսալի հիվանդների հեշտ ինքնասպանության համար: ■

digitised by A.R.A.R.@

Պետք է պաշտպանել Արցախի անվտանգությունը եւ պատրաստ լինել արտակարգ իրավիճակներին

Այսպես հայտարարեց Հայաստանի ներքին գործերի նախարարի տեղակալ Աշոտ Մանուչարյանը նոյեմբերի 20-ին հանրապետության լրագրողների համար կազմակերպված մամլո ասուլիսում: Պատասխանելով բազմաթիվ հարցերին, նա կանգ առավ երեք հիմնական խնդիրների վրա:

Արցախի եւ սահմանամերձ գոտու օպերատիվ իրադրության մասին: Պրն. Մանուչարյանը նշեց, որ «ամեն ինչ արվում է, որպեսզի քաղաքական բանակցությունների միջոցով առճակատումը վերանա, եւ քաղաքական լուծումներ գտնվեն արցախյան խնդրում: Բացի քաղաքական ուղղությունից, խիստ անհրաժեշտ են նաեւ այլ ուղղությունները՝ ռազմական, տնտեսական, որոնք պետք է պաշտպանվեն մեր ժողովրդի (ներկա դեպքում նաեւ Արցախի) անվտանգությունը, նրա գոյատեւման հնարավորությունները, տնտեսական, մշակութային եւ այլ իրավունքների պաշտպանումը: Այս ամենի համար պահանջվում են հատուկ ծրագրեր, բայց երբ հաջողություն չունենանք, պատրաստ պիտի լինենք այլ գործողությունների:

Ոչ մեկի համար գաղտնիք չէ, որ Ադրբեջանն արդեն մի քանի ամիս է հայտարարում է սեփական զինված ուժերի մասին, կազմակերպել է զորահավաք: Այդ հարցում մենք չենք ցանկանում առաջ անցնել Ադրբեջանից: Մեզ համար լավագույն տարբերակը կլիներ, երբ փոխադարձաբար հրաժարվեինք նման քայլերից: Որովհետեւ դրանք կարող են բերել այն վտանգին, որ առճակատում սկսվի ավելի բարձր մակարդակով՝ բանակ ունեցող երկու պետությունների միջեւ: Շատ հավանական է, որ, երբ Ադրբեջանը չկասեցնի իր զորակոչը, մենք էլ գնանք այդ նույն ուղղությամբ եւ ընտրենք մեր ազգային գվարդիան, հետագայում բանակը: Եւ երբ այսօրվանից դրված չլինի սկզբունքորեն այն հարցը, որ ծառայում ենք եւ 7-րդ բանակում, եւ ազգային գվարդիայում եւ կամ մեր բանակում, երբ այն ընտրվի, ապա ոչինչ չի ստացվի: Պետք է ծառայել լավ, պետք է ծառայել հուսալի, հասկանալ, որ միայն ուժեղ, կազմակերպված բանակի առկայությունն է, որ կարող է պաշտպանել անվտանգությունը, երբ հանկարծ զարգացումը գնա այդ ուղիով:

Հանրապետության զինվորական դատախազությանը արդեն հրահանգ է տրված, որ այն երիտասարդները, որոնք խուսափում են զինվորական ծառայությունից, փախուստի են դիմում իրենց զորամասերից, ենթարկվեն քրեական պատասխանատվության: Պետք է հիշել, որ, ինչպես հին հռոմեացիներն էին ասում, «երբ չես կերակրում սեփական բանակը, կե-

րակրում ես թշնամու բանակը»:

Արցախում արդեն ստեղծվում են ինքնապաշտպանության ուժեր: Այնտեղ չկան վեճեր այս կամ այն կուսակցությունների կամ խմբավորումների միջեւ, բոլորը միավորված են, գործում են հստակ ռազմական կարգապահությամբ, ինչը թույլ է տալիս արցախցիներին այս դժվար պայմաններում պաշտպանվել եւ բռնագաղթվածներին հնարավորություն տալ վերադառնալու իրենց գյուղերը: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, հաջողություններ կան Հադրութի եւ Շահումյանի շրջաններում: Դրա հետ մեկտեղ, դժվար կացություն է ստեղծվել սահմանամերձ որոշ գյուղերում, Ասկերանի շրջանի Խրամորթ գյուղում, որ անընդհատ կրակոցներ են հնչում: Կարծում եմ, այդ խնդիրը լուծված կլինի, երբ մենք ժամանակին կկարողանանք աջակցել Արցախի ժողովրդին:

Համապատասխան միջոցներ պետք է լինի նաեւ մեր հանրապետությունում: Ամեն ինչ կանենք, որ Արցախում իրավիճակը հանդարտվի քաղաքական ճանապարհով, բայց պետք է պատրաստ լինել ցանկացած իրադարձության»:

Անդրադառնալով սահմանամերձ գոտուն, նախարարի տեղակալը նշեց, որ «*բնեւ իրադրությունը հանդարտ է, սակայն սկզբունքորեն կարող են լինել գործողություններ Իջեւանի եւ Նոյեմբերյանի այն հատվածներում, որ անցնում են հանրապետության կոմունիկացիաները, եւ ադրբեջանական կողմն ամեն ինչ անում է, որպեսզի պահպանվի լարվածությունը»*:

Նախարարը նշեց նաեւ, որ ադրբեջանական կողմի հետ պայմանավորվածություն կա, թե կրակի դադարեցմանը զուգահեռ պետք է լուծել երկու շատ կարեւոր խնդիր.

1) բռնագաղթվածները պետք է վերադառնան իրենց գյուղերը,

2) պատանդների հարցը:

Առաջարկվում է, որ այդ անձինք ազատ արձակվեն զանազան տարբերակներով: «*Շատ անգամ մեր հայրորդիներին պատանդ են վերցնում կարգապահությունը խախտելու համար: Սահմանային գոտում այժմ պաշտպանական կառույցներ ենք ստեղծում, որ հնարավոր հարձակման դեպքում կարողանանք դիմագրավել ադրբեջանական գրոհանենիկային»*: Խոսելով Արցախում ԽՍՀՄ ներքին զորքերի ներկայության մասին, նա ասաց, որ առայժմ նրանք չեզոք դեր են խաղում, եւ չի բացառվում, որ հետագա քաղաքական որակական փոփոխությունների դեպքում դուրս գան ԼՂՀ-ի տարածքից:

Այնուհետեւ նախարարի տեղակալը կանգ առավ արտակարգ իրավիճակների խորհրդի աշխատանքների կազմակերպման վրա:

Խոսելով երկրաշարժի, առկա էներգետիկ ճգնաժամի, կիսապատերազմական իրավիճակի մասին, Ա. Մանուչարյանը մեծ կարեւորություն տվեց արտակարգ իրավիճակների խորհրդի ստեղծմանը, որն ավելի խոր ճգնաժամի դեպքում պետք է կոորդինացնի հանրապետության վառելիքա-էներգետիկ համակարգը, սննդամթերքների մատակարարումը, մեծ աշխատանք պետք է տանի բնակչության մեջ խուճապ չառաջացնելու ուղղությամբ: Ուստի, առաջարկվում է համատեղելով շենքերի բնակիչներից կազմված հանձնախմբերի, բնակչահագործման տեղամասերի, քաղաքացիական պաշտպանության մարմինների եւ տեսական այլ կառուցվածքների ջանքերը, արդեն իսկ նախապատրաստվել վաղաժամ իրավիճակներին: Այդ առումով, մեծ տեղ պետք է տրվի նաեւ հեռուստատեսությամբ եւ լրատվության այլ միջոցներով որոշակի քարոզչական աշխատանքի անցկացմանը, բնակչության բարոյահոգեբանական կայունությունը պահպանելու համար, պետք է վերականգնվեն հեռուստաժամերը:

Մեծ տեղ պետք է տրվեն նորարարություններին, որոնք տվյալ պահին կարող են օգնել կայունացնելու ստեղծված իրավիճակը: «*Պետք է սովորեցնենք, թե տվյալ պահին ինչպես պետք է օգտագործել եղած ջուրը, էներգիան կամ կրակը*», ասաց Ա. Մանուչարյանը:

Այդ համակարգի ստեղծման նախագիծը պատրաստ է եւ սպասում է իր հրամանագրին կամ օրենքին: Այդ համակարգը կտեղավորվի գործադիր շրջանակներում եւ կհամագործակցի կառավարման տարբեր օղակների հետ:

Վերջում նախարարը անդրադարձավ ներքին գործերի նախարարության առօրյա աշխատանքային գործունեությանը, ՆԳՆ-ի եւ հանրապետության դատախազության հարաբերություններին, կազմակերպված հանցագործությունների դեմ տարվող պայքարին:

Անցած տարվա համեմատությամբ հանցագործությունները հանրապետությունում աճել են 30 տոկոսով: Խոսելով պաշտոնական չարաշահումների մասին, Ա. Մանուչարյանը նշեց, որ մեկ տարում ՀՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավորներից 50-ը մեքենա են ստացել, բայց ՆԳՆ-ն չունի նոր ավտոմեքենաներ հանցագործներին բռնելու համար:

Ա. Մանուչարյանը նշեց նաեւ, որ արտաքին տնտեսական կապերի նախարար Եսայի Ստեփանյանին արդեն հրավիրել են դատախազություն:

Գ. ԱՍՍՏՐՅԱՆ

Հայ գրականությունը Սերբիայում

Հայ-սերբական գրական առնչությունները մոտ 200 տարվա պատմություն ունեն: Դրանք շարունակվում են նաեւ մեր օրերում: Այդ առնչությունները շարունակվելու վառ վկայությունը սերբական «Կնիժեւնա ռեչ» գրական թերթում վերջերս լույս տեսած հայ գրականության ընտրանին է, ուր ներկայացված են մեր բազմադարյա գրականության լավագույն նմուշները՝ սկսած 5-րդ դարից մինչեւ մեր օրերը:

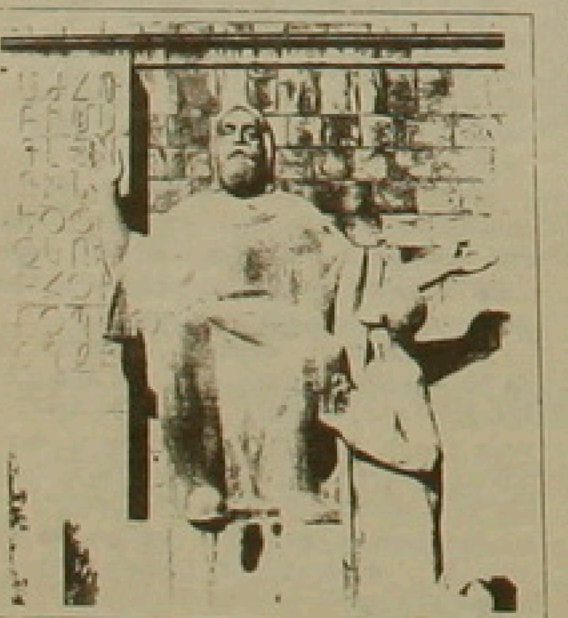

Համարը բացվում է Մեսրոպ Մաշտոցի առաջին նախադասությամբ՝ «*Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ*», որն էլ ըստ էության դարձել է համարի բնաբանը: Ընտրանիում տեղ են գտել Մեսրոպ Մաշտոցի, Ներսես Շնորհալու, Գրիգոր Նարեկացու, Նահապետ Քուչակի, Սայաթ Նովայի, Ղեւոնդ Ալիշանի, Միքայել Նալբանդյանի, Միսաք Մեծարենցի, Դանիել Վարուժանի, Պետրոս Դուրյանի, Մկրտիչ Պեշիկթաշլյանի, Ավետիք Իսահակյանի, Վահան Տերյանի, Եղիշե Չարենցի, Պարույր Սեւակի, Հովհաննես Շիրազի բանաստեղծություններից: Արձակի բաժնում ներկայացված են Մխիթար Գոշի ու Վարդան Այգեկցու առակներից, հատված Աբովյանի «Վերք Հայաստանի» վեպից, Ստեփան Զորյանի, Նար-Դոսի, Ակսել Բակունցի, Գրիգոր Զոհրապի, Հրանտ Մաթեւոսյանի, Արփիկ Ավագյանի պատմվածքներից: Պոեզիան թարգմանել է բանաստեղծ Բրանկո Պաւիրկը, իսկ արձակը Ռադմիլա Մեչանինը: Հարկ է նշել, որ բանաստեղծությունների հաջող թարգմանությանը նպաստել է այն հանգամանքը, որ դրանք կատարվել են տողացիներից: Վարպետորեն է թարգմանվել նաեւ արձակի բաժինը: Ահա թե ինչպես է արտահայտվել Ռադմիլա Մեչանինը հայ գրականության արձակի գործերը թարգմանելու առիթով. «*Խմբագրության հանձնարարությամբ հայ գրականության թարգմանության գործն ինձ համար փորձ-ինչ անակնկալ էր, քանի որ երբեք առիթ չեմ ունեցել առնչվելու ձեր մշակույթին: Երբ բերեցի թարգմանվող նյութը, այն զգացումն ունեցա, որ կհանդիպեմ լուրջ դժվարությունների, բայց երբ խորությամբ ծանոթացա հայկական արձակին, զգացի, որ ոչ մի դժվարություն չկա: Համոզվեցի, թե որքան նմանություն կա հայերի ու սերբերի մշակույթների միջեւ: Հայկական եւ սերբական գրականության բնութագրական ու հանգուցային շատ հարցեր ինձ պարզ դարձան թարգմանության ընթացքում: Մեր մշակույթներում ընդհանուր շատ բան կա, եւ ես դա կապում եմ այն բանի հետ, որ թե՛ հայերը, թե՛ սերբերը ապրել են նրման կենցաղային ու քաղաքական պայմաններում եւ ունեցել են պատմական նման ճակատագրեր: Մենք միմյանցից հեռու ենք միայն աշխարհագրական առումով: Սերբ ընթերցողին հայ գրականության ընտրանին ներկայանում է որպես յուրօրինակ ու ինքնատիպ մի արվեստ: Որոշակի խնդիրների արվեստաբանական նրման լուծումը ամենեւին չի հիշեցնում անցյալի սոցռեալիստական գրականությունը, որը, հուսով եմ, վաղուց զիջել է իր տեղը: Ներկայացված ընտրանին բարձրարվեստ գրականության մի փունջ է: Հենց դա է գրավել ինձ թարգմանական ողջ աշխատանքում»*:

Համարը պատրաստել են լրագրող, սերբախորվաթերենի թարգմանիչ Բարկեն Սիմոնյանը եւ գրամենագետ Պետրոս Դեմիրճյանը: Թերթի հայ գրականությանը նվիրված համարին անդրադարձել են Բելգրադի ռադիոն, հեռուստատեսությունը, ինչպես նաեւ «*Բորբա*» եւ «*Վեչերնյե նովոստի*» առաջատար թերթերը: Համարը լայն արձագանք է գտել սերբ ընթերցողների, ինչպես նաեւ գրական շրջաններում: ■

Ինչո՞ւ Պարույր Հայրիկյանը դարձյալ չառաջադրեց իր թեկնածությունը

- Դուք փորձում էիք դառնալ Գերագույն խորհրդի նախագահ, հետո՝ անկախ պետականության հանձնաժողովի նախագահ, հետո՝ հանրապետության նախագահ: Տարօրինակ է, որ հիմա էլ Գերագույն խորհրդի նոր նախագահի թեկնածու չէք:

- Այս Գերագույն սովետը այն մարմինը չէ, որին պիտի իմ բոլոր ուժերը տամ: Տեսնում եմ մանավանդ, որ այսօրվա (նոյեմբերի 19-ի-հեղ.) մեր հավաքը միգուցե վերջին լիազորմար նիստը լինի: Այսպես՝ թե այնպես, Գերագույն սովետը մահվան է դատապարտված եւ շատ ավելի արագ, քան ոմանք կարծում են:

Բայց տրամաբանական է, որ իշխանություններին ընդդիմադիր, նախագահական ընտրություններում առավելագույն ձայներ ունեցող

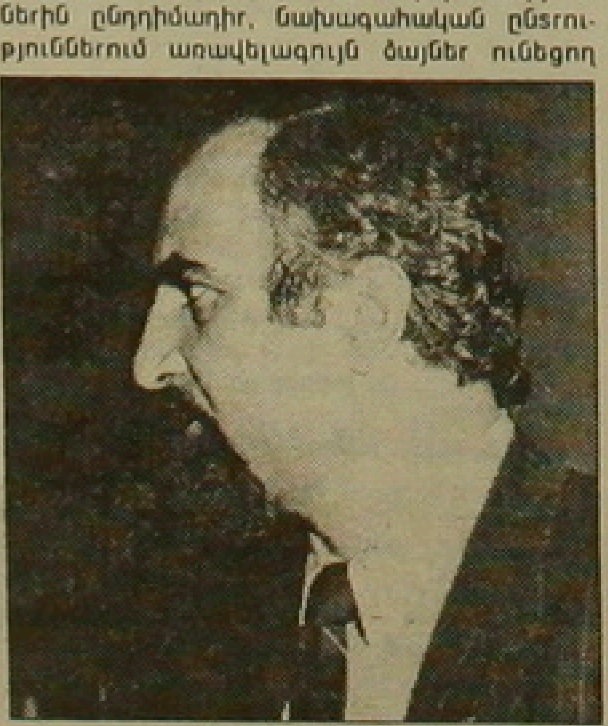

անհատը պիտի փորձեր օգտագործել այս հակակշիռը: Ինձ բազմաթիվ պատգամավորներ դիմեցին թեկնածությանս առաջադրման համար նախնական համաձայնություն ստանալու համար: Ես դեմ արտահայտվեցի: Իհարկե, օրենսդիր գործունեությունը շատ կարեւոր է, բայց կարծում եմ, որ պիտի սահմանադիր ժողովից սկսենք: Բացի դրանից, ուժերի հարաբերակցությունը Գերագույն սովետում այնպիսին չէ, որ որեւէ մեկը միանշանակ կարողանա նախագահ դառնալ: Դրսում չկան այն «տիկնայք փափկասուն», որոնք կոմունիստներին ծեծելով ստիպեցին քվեարկել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օգտին: Այնպես որ, խորհրդարանական ճգնաժամից դուրս գալու «ժողովրդավարական» ուղիներ չկան:

- Ուրեմն, այս անգամ չառաջադրեցիք ձեր թեկնածությունը, որովհետեւ արդեն հաստա՛տ գիտեիք, որ չե՞ք անցնի:

- Ոչ, որեւէ մեկի թեկնածությունը չի անցնի՝ սա ասում եմ ընտրություններից առաջ:

- Իսկ ո՞վ եւ ինչո՞ւ է Գերագույն խորհուրդը մահվան դատապարտել:

- Ճիշտն ասած, այն ոչ թե հիմա է սկսում մահանալ, այլ ի սկզբանե էր մեռելածին: Գերագույն սովետի պատգամավորները պետք է շատ արագ հասկանան, որ ակնհայտորեն խաղալիք են դարձել, իրենք գոյություն չունեն: Եւ ովքեր կարծում են, թե այստեղ գալով ծառայում են ազգին՝ պիտի համոզվեն, որ իրենց «բանի տեղ դնող» չկա:

Երբ ամբողջ մի ժողովուրդ արհամարհվեց (այն էլ արդեն գոյություն չունեցող) Մոսկվային հաճոյանալու համար՝ ապա այս Գերագույն սովետն առավել եւս է արհամարհվելու եւ մանավանդ նրանք, ովքեր դիմակայելու փորձ չունեն, հիասթափվելով պիտի ասպարեզից հեռանան:

- Իսկ դուք, որ դիմակայելու փորձ ունեք, շարունակում եք Գերագույն խորհրդի պատգամավոր մնալ...

- Ոչ միայն պատգամավոր, այլեւ անկախ պետականության վերահաստատման հանձնաժողովի անդամ, որտեղ վերջին շրջանում բավական ակտիվ եմ աշխատում: Հարցն այն է, որ ես հեղափոխությանը դեմ եմ ու, լինելով անհնարմասական կազմակերպության ընտրված ղեկավար, այնուամենայնիվ, հեղափոխականությանն էլ եմ դեմ: Եւ մինչեւ վերջ պիտի փորձեմ օգտագործել այն հասարակությունները, որոնք կարող են մեր ազգին ետ պահել հեղափոխությունից: Կրկնում եմ, որպեսզի նույնիսկ արմատական գործողություններն արվեն ոչ թե հեղափոխությունների, այլ բարեփոխությունների միջոցով: Դրա համար պիտի հանդարտորեն կատարեմ իմ պարտականությունները:

Հարցազրույցը վարեց
ՍՈՍԱ ՊԱՊՈՅԱՆԸ

Հ.Գ. Նոյեմբերի 20-ին Հայրիկյանը նախնական համաձայնություն էր տվել իր թեկնածության առաջադրման համար, սակայն, ծրագրային ելույթի կեսից ինքնաբացարկ հայտարարեց:

digitised by A.R.A.R.@

Արտաքին տնտեսական կապեր

Հակադեմփինգային քաղաքականություն

Փոխվում են ժամանակները: Փոխվում են նաեւ ազատության պահանջները: Արտաքին տնտեսական կապերի կենտրոնացված համակարգը ենթարկվում է ոչ միայն կենտրոնաձիգ, այլ նաեւ կենտրոնախույս ուժերի ազդեցությանը:

Միամոլեկուլ բջիջը սկսում է աճել բնականոն գործընկերով՝ բազմատոն փոխկապակցվածությամբ եւ փոխազդեցություններով: Մոլեկուլի յուրաքանչյուր ատոմին տնտեսության մեջ վերապահվում է ազատության պահանջներ, իրավունք եւ ինչ-որ տեղ նույնիսկ պարտականություն՝ մասնակցել արտաքին տնտեսական կապերի ամրապնդմանը սեփական ուժերով:

Պետականության ստեղծման գործընթացում Հայաստանի արտաքին տնտեսական քաղաքականությանը մասնակցող յուրաքանչյուր միավոր պետք է առաջնորդվի *«ազգի համար, պետականության համար ազգի եւ պետության միջոցով»* կարգախոսով:

Արտաքին տնտեսական համագործակցության միջազգային օրենքներով:

Սա պետականության հաստատման երկար եւ քարքարոտ ճանապարհի արահետներից մեկն է, եւ Հայաստանից արտաքին աշխարհ դուրս եկող յուրաքանչյուր միավոր պետք է զերծ լինի սխալ արահետներ ընտրելուց՝ մենք չունենք ժամանակ եւ ավելորդ ուժ:

Շուկայական տնտեսավարման համակարգով ապրող երկրներում արդի խնդիր է հակադեմփինգային քաղաքականությունը: Դեմփինգի սահմանումը հիմնվում է ՏԱԳՀ-ի 4-րդ հոդվածի դրույթների վրա:

Շուկայում մրցակցային պայքարի սրման հետեւանքով ընդարձակվել է ոչ սակագնային խոչընդոտների կիրառումը, որը թույլ է տալիս ավելի ճկուն գործել, զգալ միջազգային առեւտրում ուժերի հարաբերակցության փոփոխությունը եւ պաշտպանել ներքին շուկան:

Արդյունաբերական ապրանքների համաշխարհային կապիտալիստական ներմուծման չափավորման ոչ սակագնային միջոցառումների շարքում ամուր տեղ են գրավում հակադեմփինգային միջոցառումները: Միջազգային առեւտրի մասնակիցները, ընդունելով հակադեմփինգային միջոցառումների, սահմանափակումների տարածման վտանգավորությունը, միեւնույն ժամանակ չեն կարող այն արգելել: Առեւտրում դեմփինգի հանդեպ պայքարը դարձել է համատարած: Այս պայմաններում ընտրվել է գոյություն ունեցող հակադեմփինգային կարգավորման ուղի՝ հակադեմփինգային քաղաքականության պայմանագրա-իրավական հիմք: Դեմփինգի հետ պետական պայքարը ձեւավորվել է ՏԱԳՀ-ի շրջանակներում՝ հատուկ հակադեմփինգային օրենսգրքի տեսքով:

Հակադեմփինգային միջոցառումները ժամանակակից հովանավորչականությանը տալիս են հարձակողական բնույթ: Երբ նույնիսկ հակադեմփինգային քննությունը չի հանգեցնում լրացուցիչ տուրքերի կիրառման կամ արտահանողներին պարտավորություններ չի կցում, ապա հակադեմփինգային ընթացակարգի սկսման փաստը բացասական է անդրադառնում այս ապրանքի առեւտրի զարգացման վրա, ստեղծելով *«հովանավորչական պայման»*: Հակադեմփինգային ընթացակարգերը գործնական կապերի ընդհատում են, բացասաբար են անդրադառնում ապրանքի մրցակցության վրա: Հակադեմփինգային տուրքեր են հաստատվել միջազգային ներմուծի 1,3 տոկոսի վրա, չհաշված վառելիքը: 80-ական թվականների վերջին քննման ընթացակարգերում էին մոտ 600 դեմփինգային մեղադրանքներ: 1981 թ.-ից սկսած սոցիալիստական երկրների տեսակարար կշիռը մեծ ավելանում է, որոշ տարիներին կազմելով ՏՀԽ-ի կողմից բացված հակադեմփինգային ընթացակարգի 40-70 տոկոսը: Դեմփինգային մեղադրանքների հիմնական հարուցողները արտադրապես զարգացած երկրներն են՝ ԱՄՆ, Ավստրալիա, ԵՀ-ի մասնակից-երկրները, Կանադան եւ այլն: Պատասխանատվության են ենթարկվում ինչպես զարգացած կապիտալիստական երկրները, այնպես էլ զարգացող եւ սոցիալիստական երկրները: Վերջինների բաժինը մեծապես աճում է: Փոխվում են ապրանքների ոլորտային բնութագրերը, որոնք հակադեմփինգային ընթացակարգերում քննման առարկաներ են՝ հումք, կիսաարտադրանք, պատրաստի արտադրանք, վերջերս նաեւ հակադեմփինգային քաղաքականության ոլորտն են մտել արդյունաբերության նորագույն ճյուղերի արտադրանքները: Դեմփինգային ներմուծի գները ազդում են նմանատիպ արտադրանքի գների վրա, մասնավորապես նմանատիպ արտադրանքների ներքին արտադրության, արտադրական հզորությունների բեռնվածության, տվյալ արտադրանքի պահեստավորման, վաճառքի, շուկայում բաժնի, գների, շահույթի, զբաղվածության եւ այլնի վրա:

Հակադեմփինգային օրենսդրությունը միասնական առեւտրական քաղաքականության մաս է, նախատեսում է մաքսային միություն կազմած առանձին երկրների, երկրների խմբավորումների կողմից հովանավորչական միջոցառումների կիրառում: Օրինակ՝ ՏՀԽ-ը պաշտոնապես վստահված է մասնակից երկրների կողմից, եւ արտաքին կապերի գլխավոր տնօրինության մեջ գործում է հատուկ բաժին՝ հակադեմփինգային ծառայություն: Հակադեմփինգային քննության ցանկացած փուլում հակադեմփինգային ծառայությունը իրավունք ունի կիրառել ժամանակավոր հակադեմփինգային տուրք: Հակադեմփինգային օրենսդրությունը տարբերություն չի դնում երկիր-մատակարարների միջեւ, ինչեւիցե, սոցիալիստական երկրներին հատուկ մոտեցում է ցույց տրվում: Դա արտահայտվում է օրենսդրության ոլորտակի վերապահումներով եւ սոցիալիստական երկրներին վերապահված մոտեցմամբ: Վերջինը բացատրվում է ԵՏՀ-ի մասնակից-երկրների շուկաներում իջեցված գներով սոցիալիստական երկրների ապրանքների սիստեմատիկ վաճառքով:

Հակադեմփինգային ընթացակարգը կարող է կասեցվել հետեւյալ ձեւով. երբ դեմփինգի փաստը ապացուցված է, արտահանողը պարտավորվում է բարձրացնել գինը կամ կրճատել ապրանքածավալը, ՏՀԽ-ը տվյալ ապրանքի համար հաստատում է մշտական հակադեմփինգային տուրք: Մշտական տուրքը սովորաբար համապատասխանում է ժամանակավորին: Արտահանողի համար դա առավել լուրջ միջոց է, քանի որ նշանակալի կորուստներ է ունենում կամ հեռանում է շուկայից: Հակադեմփինգային ընթացակարգերը կարող են ավարտվել եւ առանց որեւէ պաշտպանական միջոցառումների, երբ դեմփինգի փաստը չի հաստատվում կամ շուկայում իրավիճակը էապես փոխվել է: Ըստ օրենսդրության, մշտական հակադեմփինգային տուրքերի մակարդակը եւ արտահանման պարտավորությունների ընդունումը կարող են վերանայվել:

Արտաքին շուկա դուրս գալու իրավունք ունեցած կազմակերպությունների ավելացման պայմաններում հակադեմփինգային փորձին եւ ընթացակարգին ծանոթ լինելը, եւ դեմփինգից պաշտպանվելու միջոցառումների լայն իրազեկությունը արդի նշանակություն է ձեռք բերում: Պատրաստի արտադրանքի հանդեպ ԵՏՀ-ն հակադեմփինգային քաղաքականությունը կարող է արտահանման կառուցվածքի ընդլայնման էական դժվարություններ ստեղծել:

Հակադեմփինգային ծառայությունը հետեւում է հակադեմփինգային քննությունների բոլոր փուլերին: Այդ պատճառով յուր հետաքրքրությունները պաշտպանելիս պատասխանողից պահանջվում է ճշգրտություն եւ օպերատիվություն, հաճախ էլ ակտիվություն եւ հաստատակամություն: Նա իրավասու է դիմել դատապաշտպանական միջոցառումների: Դատապաշտպանների ծառայություններին դիմելը ապահովում է ոչ միայն հակադեմփինգային իրավունքի իմացությունը, այլ նաեւ ընթացակարգի եւ նախադեպերի նրբությունները, թույլ է տալիս գործավարության մեջ խուսափել սխալներից եւ այլն: Սակայն դատապաշտպանների օգտագործումը թանկարժեք միջոցառում է: Հակադեմփինգային ծառայությունների հետ կարող են գործակցել միջնորդների միջոցով, որոնք պետք է վստահազորված լինեն արտաքին առեւտրական կազմակերպության կողմից:

Պատկերն ապացուցելու համար նշենք, որ 1979 թ. ԵՏՀ-ն առաջին հակադեմփինգային ընթացակարգի բացումից հետո ԽՍՀՄ-ի հանդեպ բացվել եւ վերսկսվել են մոտ 40 հակադեմփինգային ընթացակարգեր: Դրանցից մեզ ավելի շատ հետաքրքրում են պողպատյա գլանվածքների, ասվարաքրի, էլեկտրաշարժիչների, մեխանիկական զարթուցիչների, ձեռքի մեխանիկական ժամացույցների, նիկելի, մոլիբդենի, ալյումինե թիթեղների, տերլիտի հակադեմփինգային ընթացակարգերը: Թույլ է տրվել ընթացակարգերի վերսկսում, որի ընթացքում ժամանակավոր հակադեմփինգային տուրքերը վերափոխվել են մշտական տուրքերի: Սովետական արտաքին առեւտրական կազմակերպությունների կողմից գների պարտավորություն ընդունվել է 13 ընթացակարգերում, իսկ ծավալային պարտավորություն՝ միայն պոլիէթիլենի նկատմամբ:

Հայաստանի արտաքին համագործակցությանը եւ առեւտրին մասնակցող բոլոր միավորները պետք է զգաստ լինեն, որպեսզի չընկնեն ընթացակարգերի այս ցանցը, որը կարող է ստիպել նրանց կրել մեծ վնասներ, անվստահություն հարուցել իրենց հանդեպ, եւ առանց այդ էլ դժվարությամբ գրաված շուկայի փոքրիկ բաժինը լքել:

Ք. ՍԱՐՏՅԱՆ

Բրիջ թղթախաղը ծագել է վիստ թղթախաղից 19-րդ դարում, Անգլիայում: Իսկ մարզական բրիջը հայտնագործել են ամերիկացիներ Քասիուս Մ. Փեյնը եւ Ջ. Լ. Սեբրինգը 1891 թվականին: Մարզական բրիջը թղթախաղի միակ ձեւն է, որտեղ «բախտը բերելը» բացառված է: ԱՄՆ-ում այն առանձնապես ժողովրդականություն էր վայելում 1920-ական թվականներին: 1930 թվականից, ԱՄՆ-ի եւ Անգլիայի թիմային մրցավեճից հետո այն լայն տարածում գտավ նաեւ Եվրոպայում: 1934 թվականից մինչեւ 2-րդ համաշխարհային պատերազմն ամեն տարի ազգային եւ Եվրոպայի առաջնություններ էին անցկացվում, որոնց 17 երկրներ էին մասնակցում: 1947 թվականից միջազգային մրցումները վերականգնվեցին: Այժմ ամեն տարի անցկացվում են աշխարհամասերի, աշխարհի առաջնություններ, օլիմպիադա, բազում-բազմաթիվ մրցաշարեր: Չկա մի օր, որ աշխարհի որեւէ մասում միջազգային մրցաշար չլինի: Շատ հաճախ բրիջիստները երկընտրանքի առջեւ են կանգնում՝ ո՞ր մրցաշարին մասնակցել: Մրցանակները բավականին խոշոր են՝ 1000-100.000 դոլար, իրային պարգեւներ՝ ավտոմեքենաներ, կոմպյուտերներ, բյուրեղապակի եւ այլն: ԽՍՀՄ-ում մինչեւ 1990-ական թվականները խաղն արգելված է եղել, մինչդեռ նրա կարեւորագույն մարզաձեւ լինելն ակնհայտ է: Անկախ սրանից, այն չափազանց օգտակար է բոլոր տարիքի մարդկանց համար: Բրիջը շախմատն է թղթախաղում: Ավելի բարդ լինելով շախմատից (շախմատում 32 ֆիգուր են գործում, իսկ բրիջում՝ 52, հետեւաբար տարբերակներն ավելի շատ են), միեւնույն ժամանակ ավելի մատչելի է, արտակարգ հիշողություն, տաղանդ պարտադիր չէ, կարեւորը աշխատասիրությունն է: 3-6 ամիս մարզվելով՝ մարդ կարող է միջազգային կարգի վարպետ դառնալ, իսկ 1-2 տարի անց՝ հավակնել աշխարհի չեմպիոնի կոչմանը:

Բրիջը մեծ կրթական նշանակություն ունի. այն մարզում է ուղեղը, հիշողությունը, զարգացնում է մարդու տրամաբանությունը, վերլուծելու ունակությունը, երեւակայությունը, ինքնուրույնությունը, հրամանատարական ջիղը, պրտսող միտքը եւ «ֆայմը»: Զուր չէ, որ անգլիացի հռչակավոր գրող Սոմերսեթ Մոեմը բրիջը Անգլիայի դպրոցներում որպես առարկա դասավանդելու ծրագիր ներկայացրեց իր երկրի պառլամենտին: Անգլիայի պառլամենտը դպրոցներում փորձեր կատարեց, եւ արդյունքն ապշեցուցիչ էր. այն դասարանների երեխաները, որոնց 2 տարի բրիջ էին դասավանդել, կրկնակի անգամ ավելի արագ էին ընկալում եւ յուրացնում առարկաները եւ դասերը սովորելիս ավելի քիչ կողմնակի օգնության կարիք էին զգում, քան մյուսները: Միայն ֆինանսական դժվարությունները խանգարեցին, որ բրիջը դառնար դպրոցական առարկա: Այժմ միայն Շվեդիայի կառավարությունն է ուժ գտել հաղթահարելու ֆինանսական դժվարությունները, եւ բրիջի հիմունքները Շվեդիայի դպրոցներում դասավանդվում են: Էստոնիայում արդեն 2 տարի է գործում են մի քանի մասնագիտացված բրիջի դպրոցներ:

Հանուն հայ երեխաների մտավոր կարողությունների զարգացման, շատ անհրաժեշտ է Հայաստանում զարգացնել բրիջը:

Բրիջը ունի ռազմական կարեւոր նշանակություն: Արտասահմանյան մի շարք երկրների ռազմական ակադեմիաներում բրիջ է դասավանդվում: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ բրիջն այն միակ խաղն է, որտեղ պատերազմական մարտի բոլոր գործոններն առկա են. 52 խաղաթուղթը հավասարապես բաժանվում է 4 հրամանատարների միջեւ՝ 2-ն ընդդեմ 2-ի: 2 հրամանատար խաղասկզբում մշակում են մարտի պլանը՝ հերթով ուղղումներ մտցնելով: Ի վերջո, պլանը պատրաստ է, եւ հրամանատարներից մեկը խաղից դուրս է գալիս: Այժմ մի հրամանատարը 2 բանակով պայքարում է հակառակորդի 2 հրամանատարով 2 բանակների դեմ: Նախ եւ առաջ նա հետախուզական աշխատանքներ է կատարում, փորձում կռահել հակառակորդի ուժերի դասավորությունը, ապա խաղի ընթացքում անհրաժեշտ ճշտումներ եւ փոփոխություններ մտցնում խաղի պլանում: Մարտի ժամանակ հակառակորդը փորձում է կտրել կապը նրա 2 բանակների միջեւ, նա չպետք է թույլ տա եւ աշխատի ինքը հակառակորդի բանակների միջեւ կապը կտրել: Հետո նա իր ուժեղ կողմերը պետք է թույլ ցույց տա եւ թույլերը՝ ուժեղ: Նույնն էլ հակառակորդն է անում: Մարտի ժամանակ իրավիճակները կայծակնային արագությամբ փոխվում են, հրամանատարն առանց հապաղելու պետք է ճիշտ կողմնորոշվի. բավական է մի ակնթարթ տատանվել կամ դեմքով հուզական վիճակը մատնել, եւ հակառակորդն անմիջապես կկռահի ձեր խոցելի տեղը: Հրամանատարը պետք է արագ կողմնորոշվի՝ կտրուկ հարձակո՞ւմ, թե՞ նահանջ կամ սպասում, որ հակառակորդն ընկնի թակարդը: Ամբողջ մարտի ժամանակ հարկավոր է ուշադիր հետեւել հակառակորդ բանակների հնարախուսակալին, վերծանել նրանց գաղտնագրերը, կեղծ տեղեկությունը ճիշտից ջոկել եւ աշխատել մոլորեցնել նրանց: Ահա թե ինչու են բրիջ դասավանդում ռազմական ակադեմիաներում: Բրիջը ունի նաեւ տնտեսական նշանակություն: Այն չափազանց մասսայական մարզաձեւ է: Մրցումներին մասնակցում են 100-10.000 մարդ, եւ մրցումները տեւում են 2-20 օր: Յուրաքանչյուր միջակ մրցաշար կազմակերպիչ հիմնարկին եւ պետությանը առնվազն կես միլիոն դոլար օգուտ է բերում: Մեկ-երկու տարի անց Հայաստանի գեղատեսիլ վայրերում, Երեւանում կարելի է բազմաթիվ մրցաշարեր կազմակերպել եւ վալյուտա ներքաշել: Լավ կազմակերպելու դեպքում մրցաշարերը մեծապես կօգնեն նաեւ զբոսաշրջիկների քանակի մեծացմանը, որը, ինչպես բոլորս գիտենք, վալյուտա արագ ներքաշելու լավագույն ձեւն է: Իսկ հայորդիների մարզական հաջողությունները Եվրոպայի, աշխարհի առաջնություններում, զանազան մրցաշարերում (դրանում ես մազաչափ անգամ չեմ կասկածում) անչափ կբարձրացնեն ազգի ոգին:

Բրիջով զբաղվող անհատը նույնպես մեծ օգուտներ կքաղի: Նախ, երբ լավ աշխատի եւ լավ խաղա, մեծ մրցանակներ կշահի: Իսկ եթե դա չհաջողվի, իր ազատ ժամանակը հաճելի եւ օգտակար ձեւով կանցկացնի, կմեկնի արտասահման՝ ընկերական մրցումների եւ բազմաթիվ ընկերներ կունենա ամբողջ աշխարհում: Երեւանում առայժմ մեկ ակումբ է գործում (ԱՐՄԵՆԻԱ ասոցիացիայի «Դիալոգ» ֆիրմայի ակումբը գործում է միայն կիրակի օրերը ժամը 11-ից, Լենինգրադյան 25, ԴՕՍԱԱՖ-ի շենքի 3-րդ հարկում), որը շատ քիչ է: Հարկավոր է բացել բրիջի ակումբներ, խմբակներ բուհերում, դպրոցներում, ուսումնարաններում: Ստեղծել գոնե մեկ մասնագիտացված բրիջի դպրոց, մի քանի քաղաքային ակումբներ: Գովազդել մամուլում, ռադիոյով եւ հեռուստատեսությամբ, դասեր տպել եւ ցուցադրել բոլորի համար (ինչպես, օրինակ, այժմ «Սովետսկի սպորտ» լրագրում են անում): Եւ վերջապես, թերեւս ամենակարեւորը, քննարկել բրիջը ռազմական դպրոցներում դասավանդելու հնարավորությունը:

Դավիթ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Նախատեսելով խորհրդային ամենադաժան ձմեռը

Մ. Նահանգների գյուղատնտեսության նախարար Էդուարդ Մադիկյանը կոնգրեսում կայացած ունկնդրության ընթացքում ծիծաղ առաջացրեց, երբ հայտնեց, որ ինքը տեսել է, թե ինչպես Խ. Միությունում կարտոֆիլը ու սոխը պահեստավորվում են սինթետիկ կոնֆ-ված տոպրակներում, որոնք ոչ միայն շուտ են փչանում, այլ տհաճ հոտ են արձակում:

Խորհրդային գյուղատնտեսության անկազմակերպվածությունն ու վատնումը երկար տարիներ վախեցրել էր այցելող արտասահմանցիներին: Այս տարի դժվարություններն ավելի են կուտակվել էթնիկական խռովությունների, Խ. Միության մասնատման եւ ընդհանուր տնտեսության անկման ճգնաժամի պատճառով: Ամերիկայի մասնագետների կարծիքով, առաջիկա ձմեռվա ընթացքում սովորական սննդամթերքի ճգնաժամը ամենադաժանն է լինելու Խ. Միության պատմության վերջին տասնամյակներին: Մյուս կողմից, Խ. Միության լայն չափերը, արեւմտյան տնտեսական թույլ աճն ու քաղաքական դժվարությունները միջազգային հետաքրքրական ջանքեր են պահանջում նվազեցնելու խորհրդային ժողովրդին: Իսկ տնտեսությունը կազմակերպելու գծով ծրագրերի ձեւով խորհրդային իշխանություններին ցուցաբերվող օժանդակությունը համեմատաբար անհիմն կան աղյուսներ չի գտնում եւ անկազմակերպվածության պատճառով:

Վերոհիշյալ ծրագրերը հավանաբար ընդգրկեն բաշխման կենտրոնի երկու մոդելի ընտրություն, բերքի նախատեսման համակարգ, որը համապատասխան կլինի նախատեսման տեղեկության ունենալու օգտագործելի բերքի չափերի մասին, ինչպես նաեւ երկրագործական արդյունաբերության ու բաշխման տեխնիկայի սովորեցման գյուղատնտեսական ծավալների ծառայություններ: Բայց որոշ մասնագետներ կասկածում են վերոհիշյալ ծրագրերի հաջողությանը: Խ. Միությունում սովամահ ծանրաջին ճգնաժամի հաղթահարման համար տեխնիկական ծրագրերի արդյունավետությունն ու ձեռնկությունը շատ բարձր չեն: *«Սննդամթերքի համար ռուսները հուզումները կարող են վերջ դնել Խ. Միությունում ժողովրդավարությանը եւ պատճառ դառնալ ամբողջատիրական վարչակարգի վերադարձին, որը կնպաստի ռազմուղներին, կաշառակերներին, գաղտնի մթերողներին ու արկածախնդիրներին»*, ասում է Մ. Նահանգների էկոնոմիկայի եւ գյուղատնտեսության նախարարի տեղակալ Ռ. Մըկգոռնակը:

Բուշի վարչության ներկայացուցիչները, խորհրդային ժողովրդի դիմագրավելիք զրկանքների կապակցությամբ նվազ հոռետես լինելով, բացառում են սովի եւ սոցիալական պայթյունի հնարավորությունը, թեեւ ասում են, թե մեծ քանակությամբ մթերքներ են պահեստավորվում, բայց հայտնի չէ թե որքան եւ ինչպես: Հոկտեմբերի 30-ին Ռ. Մադիկյանը

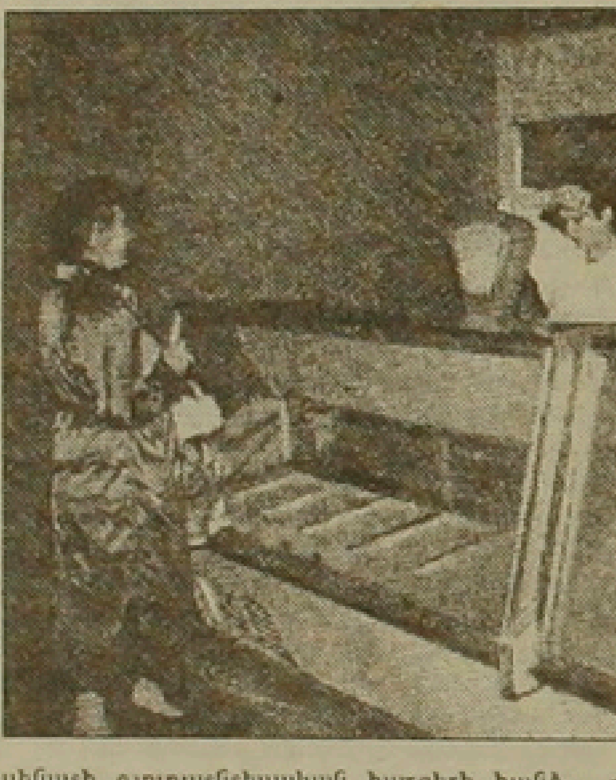

սենատի գյուղատնտեսական հարցերի հանձնաժողովին հայտնեց, որ Խ. Միությունը դեռ է սահմանափակի մեծաքանակ ապրանքներ վաճառող խանութների սեփականաշնորհումը թույլ տալով, որ նման խանութներից կարողանան օգտվել կարիքավորները, իսկ բնակչության մնացած մասը դեռ է շուկայական գներով վճարի այն մասնավոր խանութներին, որոնք դեռեւս սեփական միջոցներով գնելու եւ ապրանք տեղափոխելու հնարավորություն ունեն: Այս ուղղությամբ անցյալ շաբաթ Մոսկվայի քաղաքագլուխը, թվում է, առաջին քայլն արեց, երբ հրահանգեց հիմնական սննդամթերքի բաշխման կարգ մտցնել եւ թույլատրեց քվոտայից դուրս ապրանքների ավելի բարձր գներով առեւտուրը:

Մ. Նահանգներից եկած պատվիրակություններ, գյուղատնտեսության նախարարության բարձրաստիճան մասնագետների ղեկավարությամբ, եզրակացրել են, որ Խ. Միությունում այս տարի նվազ հացահատիկ է արտադրվել, քան սովորական տարիներին, մինչ բազմաթիվ քաղաքներ ու հեռավոր հանրապետություններ չեն ստանում նրանց անգամ: Բաշխման տարբերություններն ավելի են բարդանում Խ. Միությունում քաղաքական եւ տնտեսական ազատությունների պատճառով: Անկարող լինելով խորհրդային քաղաքացիներին համոզելու արժեքներ գնելու, իսկ հանրապետություններին էլ նկամտահարկերից մասնահանումներ կատարելու, սննկացման եզրին գտնվող կենտրոնական իշխանությունները հացահատիկի մեկ տոննայի դիմաց վճարում են շատ քիչ՝ 8 դոլար համարժեքով գումար, միեւնույն ժամանակ դադարելով գյուղացիներին պարտադրելու մթերքները պետությանը վաճառելու: Հացահատիկի ներմուծման վճարումները կատարելու համար Խ. Միությունը արեւմուտքից փոխառության ձեւով 120 միլիոն դոլարի օժանդակություն է ստացել, ներառյալ փոխադրության ծախսերը, մյուս կողմից ռուբլու արագ արժեզրկման պատճառով գյուղացիները այս տարի պետությանն են վաճառել իրենց հացահատիկի միայն կեսը: Հացահատիկի մեծ մասը, որ դաշտերում է մնում, հնարավոր է, որ փչի տարերքի դեմ համարժեք պաշտպանության չգոյության պատճառով: Զգտելով խնդրել հանրապետությունների քաղաքական անկախությունը, Ստալինը 30-ական թվականներին ոչնչացրել էր երկրի մթերանոցներն ու ամբարները, որոնք փոխարինվել են քաղաքներում գտնվող հացահատիկի վերամբարձ մեքենաներով:

Մրցակից հանրապետություններ

Խ. Միությունում անկախության շարժումները, մեծաքանակ շուկաների եւ մասնավոր փոխադրամիջոցների պակասը սահմանափակում են պետությանը փոխարինելու ձեռներեցների կարողությունները: Խորհրդային հանրապետությունները գնալով ավելի են խոչընդոտում հացահատիկի եւ այլ ապրանքների տեղափոխումը իրենց սահմանների միջեւ: Ադրբեջանը փակել է Հայաստան տանող գազամուղը, որն ուժանյութ է ապահովում հանրապետության արդյունաբերությանն ու սննդամթերքի վերամշակման տնտեսություններին: Տեղեկացվում է, որ Հայաստանում վերջերս զինվորականները ցրել են հացի գործարանի վրա հարձակված քաղաքացիներին: Ռուսաստանն ու Ուկրաինան իրենց սահմաններից հացահատիկ արտահանող անհաս առեւտրականներից հարկ ու կաշառք են պահանջում:

Մոսկվայում հացահատիկի առեւտրի փոքրիկ ֆիրմայի սեփականատեր Դ. Դոուինգը ասում է, որ Ռուսաստանում հացահատիկի մեկ տոննայի գինը անցյալ ամիս 2,500 ռուբլի էր, մինչ Ուզբեկստանում 1,000 ռուբլի արժեր տոննան, որը խորհրդային կենտրոնացված համակարգում մասնագիտացված է բամբակի եւ սննդամթերքի արդյունաբերության մեջ:

Մ. Նահանգները, Ճապոնիան եւ Եւրոպան Խ. Միությանը սննդամթերքով օգնելու մեծ խոստումներ էին տվել, բայց վերջին ամիսներում միակ երկիրը, որը լայն օգնություն է ցուցաբերել, Մ. Նահանգներն էր, որը մինչեւ այս ամսվա վերջը 2,5 միլիարդ դոլարի արժողությամբ հացահատիկ է ուղարկելու: Ֆրանսիան եւ Գերմանիան շատ չնչին քանակ են ուղարկել: Փոխադրամիջոցների, բաշխման եւ վարկերի փոխհատուցման դժվարությունների պատճառով մեկ տարի առաջ Եւրոպական համագործակցության երկրների 1 միլիարդ դոլարի սննդամթերքի օգնության խոստումից միայն մեկ իններորդ է ուղարկվել մինչեւ այժմ, իսկ Ճապոնիան առանց դեռեւս սննդամթերքի ոչ մի օգնություն չի կատարել եւ շարունակում է սակարկել վճարման շուրջը:

Նյու Յորք Թայմզ

«Փառավոր բեղերով Հայաստանի նոր արտգործնախարարը»

Րաֆֆի Հովհաննիսյանի նշանակումը Հայաստանի արտգործնախարարի պաշտոնակատար մեծ արձագանք է գտել թուրքական մամուլում: «Հյուրրիյեթի» Լոս Անջելեսի թղթակից Սաֆֆեր Յըլմազը նոյեմբերի 7-ի համարում տպագրել է «Հայ նախարարը ցանկանում է լավ հարաբերություններ» խորագիրը կրող հոդված, ուր անդրադառնում է Ր. Հովհաննիսյանի նշանակմանը՝ տալով նաեւ անճիշտ տեղեկություններ: Ստորեւ՝ այդ հոդվածի թարգմանությունը:

«Հայաստանի նոր արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը Ամերիկայի քաղաքացի է, որդին հայ ժողովրդի պատմության պրոֆեսոր Ռիչարդ Հովհաննիսյանի, որը դասախոսում է Լոս Անջելեսի համալսարանում: Նա Հայ Հեղափոխական Կոմիտեի անդամ է, մի կուսակցության, որն աջակցում է ԱՍԱԼԱ-ին եւ ահաբեկչական մյուս կազմակերպություններին: Միեւնույն ժամանակ, ասում են, թե նա ծայրահեղական մարտիկ է (միլիթան) եւ հայերի ցեղասպանության պնդումների եռանդուն պաշտպան:

Րաֆֆի Հովհաննիսյանը, Լոս Անջելեսում իրավագիտություն սովորելով, Ամերիկայի հայկական կազմակերպությունները ներկայացնելու նպատակով Երեւան է տեղափոխվել, միաժամանակ *«Լոս Անջելես թայմզ»*-ի թղթակցին հայտնելով, թե մտադիր չէ *«թողնել Ամերիկայի քաղաքացիությունը»*: Այնուհետեւ ավելացրել է, թե *«ցեղասպանության ժամանակ իմ պապի կրած տառապանքների մասին հուշերը լսելով եմ մեծացել»*:

Փառավոր բեղերով Հայաստանի նոր արտգործնախարարը խոսել է նաեւ Թուրքիայի հետ հարաբերությունների մասին: *«Հայաստանը երբեք չպետք է մոռանա իր պատմությունը: Այնուհանդերձ, հետեւելով նոր ժողովրդավարական քաղաքականությանը, պետք է բարիդրացիական նոր հարաբերություններ մշակել հարեւան երկրների հետ: Այդ երկրներն են՝ Իրանը, Թուրքիան, Վրաստանը եւ Ադրբեջանը»*:

Երբ Լոս Անջելեսի *«Փալիսադիս»* դպրոցի աշակերտ էր, մի անգամ Րաֆֆին, վիճելով ուսուցչի հետ, հարցրել էր համոզել նրան, որ *«ցեղասպանության ենթարկված միակ ազգը հրեաները չեն, հայերն էլ են նույն ճակատագիրը ունեցել 1915 թվականին»*:

Րաֆֆի Հովհաննիսյանի նախկին դասախոսներից պրոֆեսոր Ալֆրեդ Ռուբինը նրա մասին հետեւյալ մտահոգություններն ունի.

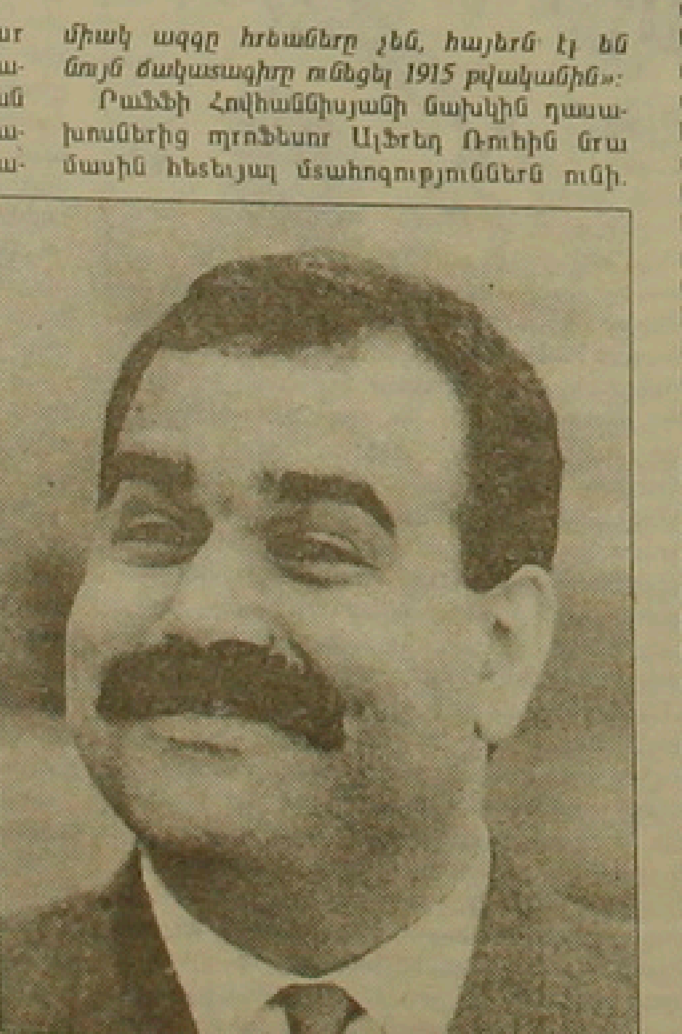

«Չեմ կարող հասկանալ, թե Րաֆֆին ինչպես է կարողացել պահպանել ամերիկյան քաղաքացիությունը: Նա իսկական հայ ազգայնամոլ է: Արդարադատության նախարարությունը անձն պահի կարող է զրկել նրան ամերիկյան քաղաքացիության իրավունքից»: ■

Դեմիրելի նոր կաբինետը արժանացավ Օզալի հավանությանը

Հոկտեմբերի 20-ին տեղի ունեցած Մեջլիսի վաղաժամկետ, ընդհանուր ընտրություններից հետո նոր կառավարություն կազմելու պարտականությունը Թուրգութ Օզալի կողմից հանձնարարվել էր ընտրություններում ձայների հարաբերական մեծամասնություն ստացած **«Ճշմարիտ ուղի»** կուսակցության գլխավոր նախագահ Սուլեյման Դեմիրելին: Եւ քանի որ «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունը Մեջլիսում չէր ստացել միակուսակցական կառավարություն կազմելու համար անհրաժեշտ տեղեր, հետեւաբար Սուլեյման Դեմիրելը կոալիցիա կազմելու նպատակով դիմեց Սոցիալ-դեմոկրատական ժողովրդական կուսակցությանը: Բանակցությունների ընթացքում կուսակցությունները եկան համաձայնության, եւ նոյեմբերի 20-ին պաշտոնապես հայտարարվեց Դեմիրելի կոալիցիոն կառավարության կազմավորման մասին: Սա Թուրքիայի հանրապետության պատմության մեջ թվով 49-րդ կառավարությունն է:

Դեմիրելի կաբինետը բաղկացած է 32 նախարարներից: Կաբինետում նախարարական 20 տեղեր զբաղեցնում են «Ճշմարիտ ուղի», 12 տեղեր՝ Սոցիալ-դեմոկրատական ժողովրդական կուսակցությունները: Սոցիալ-դեմոկրատական ժողովրդական կուսակցության գլխավոր նախագահ Էրդալ Ինյոնյուն ստացել է փոխվարչապետի պաշտոնը վարչապետի առաջին տեղակալի լիազորություններով:

Նոյեմբերի 20-ին Սուլեյման Դեմիրելը կաբինետի ցուցակը ներկայացրեց նախագահ Թուրգութ Օզալին եւ արժանացավ նրա հավանությանը: Օզալի կողմից նոր կաբինետի հաստատումից հետո կազմակերպված մամուլի ասուլիսում Դեմիրելը մասնավորապես ասաց. **«1991 թ. նոյեմբերի 6-ին տեղի ունեցավ նորընտիր Մեջլիսի գումարման առաջին նիստը: Կառավարություն կազմելու պարտականությունը նոյեմբերի 7-ին պաշտոնապես հանձնարարվեց ինձ: Անմիջապես ձեռնամուխ եղա աշխատանքներին, 13 օրվա ընթացքում ավարտելով դրանք, կաբինետի ցուցակով ներկայացա հանրապետության նախագահին: Նախարարների ցուցակը հաստատված է: Նոր կաբինետի կազմավորմանը նպաստելու առթիվ ես իմ խորին շնորհակալությունն եմ հայտնում է. Ինյոնյուին: Կառավարության կազմավորումը ինքնին կարեւորագույն իրադարձություն է երկրի քաղաքական կյանքում: Կառավարությունը կազմում են առկա խնդիրներին լուծում գտնելու համար: Ասված մի արացե, հանկարծ ինքը կառավարությունը խնդիր դառնա երկրի համար»:**

Վարչապետ Ս. Դեմիրելը ծնվել է 1924 թ. նոյեմբերի 1-ին, Սպարտայում: 1949-ին նա ավարտել է Ստամբուլի տեխնիկական համալսարանը, այնուհետեւ ուսումը շարունակել եւ մասնագիտացել է ԱՄՆ-ում: Դեմիրելը քաղաքական ասպարեզ է իջել 1962-ին՝ անդամագրվելով «Արդարություն» կուսակցության շարքերում, որը կազմավորվել էր 1960 թ. մայիսի 27-ի զինվորական հեղաշրջումով տապալված դեմոկրատական կուսակցության հիմքի վրա: 1964-ին Դեմիրելը ընտրվեց «Արդարություն» կուսակցության գլխավոր նախագահ, իսկ 1965 թ. Մեջլիսի ընդհանուր ընտրություններից հետո ստանձնելով վարչապետի պարտականությունները՝ գլխավորեց Թուրքիայում կազմավորված թվով 13-րդ կառավարությունը: Մինչեւ 1980 թ. Դեմիրելը 6 անգամ իշխանության գլուխ է եկել:

Վերջին անգամ Սուլեյման Դեմիրելի կառավարությունը տապալվել էր 1980 թ. սեպտեմբերի 12-ի հեղաշրջումով: Նույն թվականին երկրում հաստատված զինվորական իշխանությունների կողմից նա իր տիկնոջ հետ միասին կալանավորվել էր: 1982 թ. սահմանադրությամբ արգելք էր դրվել նրա քաղաքական գործունեության վրա: 1983 թ. Դեմիրելին նորից կալանքի տակ էին վերցրել: Սակայն, քաղաքական նախկին գործիչների գործունեության իրավունքը վերականգնելու վերաբերյալ Թուրքիայում անցկացված հանրաքվեից հետո, արդեն 1987 թ. գլխավորեց մինչ այդ Հյուսամեթդին Ջինդորուքի կողմից ղեկավարվող «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունը: Ի դեպ, նշենք, որ Ջինդորուքը վերջերս ընտրվեց Թուրքիայի ազգային մեծ ժողովի նախագահի պաշտոնում:

Էրդալ Ինյոնյուն ծնվել է 1926 թ. Անկարայում: Նա Աթաթուրքի զինակից Իսմեթ Ինյոնյուի որդին է: Ավարտել է Միջին Արեւելքի համալսարանը: Մասնագիտությամբ ֆիզիկոս է, պրոֆեսորի կոչում ունի: Քաղաքականությամբ սկսել է զբաղվել 1982 թվականից:

Է. Զ.

digitised by A.R.A.R.@

Մերձավոր Արեւելք. կարգավորումը հնարավոր է եւ անհրաժեշտ

Խորհրդային Միությունը եւ Միացյալ Նահանգները լավատեսությամբ ակնկալում են, որ ամենամոտ ժամանակներում հնարավոր կլինի ապահովել Իսրայելի եւ հարեւան արաբական երկրների միջեւ երկկողմանի բանակցությունների շարունակումը, իսկ հետո բազմակողմանի բանակցություններ սկսել տարածքաշրջանի խնդիրների վերաբերյալ: Այդ մասին հայտարարեց խորհրդային բարձրաստիճան դիվանագետը, որ խորհրդային պատվիրակության կազմում մասնակցել էր Մերձավոր Արեւելքի կարգավորման Մադրիդյան համաժողովին: «Դիվանագիտական համայնապատկեր»ին տված հարցազրույցում նա պարզաբանեց, որ երկկողմանի բանակցությունները նպատակ ունեն կնքել խաղաղ պայմանագրեր, կարգավորել կոնֆլիկտի տարածքային, ինչպես նաեւ պաղեստինյան խնդիրները: Իսկ այնպիսի հարցերը, ինչպիսիք են սպառազինությունների վերահսկողությունը, ջրօգտագործումը, բնապահպանությունը, փախստականների վիճակը, պետք է լինեն բազմակողմանի բանակցությունների առարկա:

Դիվանագետի խոսքերով, ԽՍՀՄ-ը եւ ԱՄՆ-ը հասել էին փոխըմբռնման, որ Մադրիդից հետո արաբներին եւ իսրայելցիներին տան որոշ ժամանակ, որպեսզի նրանք իրենք պայմանավորվեն բանակցությունները շարունակելու վայրի մասին: Իսկ եթե դա տեղի չունենա, ապա համանախագահները հանդես կգան իրենց սեփական առաջարկությամբ: Ընդ որում, կարող են լինել զանազան տարբերակներ: Դրանցից մեկի հեղինակը Վաշինգտոնն է:

Իսկ բազմակողմանի բանակցությունները

Իսրայելը բնակեցնում է Արեւելյան Երուսաղեմը

կարող են սկսվել Մոսկվայում: Դիվանագետի խոսքերով, նման հնարավոր տարբերակը նախնական կարգով քննարկվել էր Մադրիդում: ԽՍՀՄ արտաքին հարաբերությունների նախարարության աշխատակիցը գտնում է, որ դա միանգամայն տրամաբանական կլիներ, քանզի կարտահայտեր Մերձավոր Արեւելքի խաղաղ գործընթացի համանախագահներից մեկի՝ ԽՍՀՄ-ի դերն ու նշանակությունը:

Դիվանագետի խոսքերով, Խորհրդային Միության մասնակցությամբ Մերձավոր Արեւելքի կարգավորումը լիովին համապատասխանում է ԽՍՀՄ-ի ազգային շահերին: Հենց այդ շահերով էր առաջնորդվում եւ այժմ առաջնորդվում է արտաքին դիվանագիտությունը: Տվյալ դեպքում, նրա կարծիքով, ԽՍՀՄ ազգային շահերը համընկան ԱՄՆ-ի եւ կոնֆլիկտի մեջ անմիջականորեն ներգրավված կողմերի շահերին:

Այն հարցին, թե ինչքա՞ն երկար կարող է շարունակվել բանակցությունների գործընթացը, դիվանագետը պատասխանեց, որ, իր կարծիքով, հնարավոր է կոնկրետ արդյունքներ ունենալ արդեն իսկ 3 տարուց հետո: *«Ես հավատում եմ բանակցությունների գործընթացի հաջողությանը»*, նշեց նա:

Նրանք թույլ են տալիս կողմերին հասնել չնախատեսված լուծումների: Դա վերաբերում է եւ Երուսաղեմի խնդրին, եւ գրավված արաբական հողերում իսրայելական բնակավայրերին եւ մի շարք այլ խնդիրների: Առանց բանակցությունների այդ խնդիրները լուծել հնարավոր չէ:

Դիվանագետը գտնում է, որ խորհրդա-իսրայելական հարաբերությունների զարգացումը կնպաստի Մերձավոր Արեւելքի խաղաղ գործընթացի առաջխաղացմանը: Նա հիշեցրեց, որ խորհրդա-իսրայելական դիվանագիտական հարաբերությունների վերականգնման փաստը շատ բանով նպաստեց նրան, որ Իսրայելի կառավարությունը մասնակցեց համաժողովին:

«Մենք ցանկանում ենք ձեռք բերել նոր ընկերներ՝ չկորցնելով վաղեմիներին»: ■

Նոյեմբերի 25-ին Մոսկվա է ժամանելու խորհրդա-հեռավորարեւելյան ոչ կառավարական հիմնադրամի Թայվանի բաժանմունքի պատվիրակությունը՝ հիմնադրամի նախագահ պարոն Խուսանի գլխավորությամբ: Պատվիրակության կազմի մեջ են մտնում Թայվանի գործարար եւ բանկային շրջանակների մոտ 20 հայտնի ներկայացուցիչներ: Պատվիրակությունը կայցելի նաեւ Իրկուտսկ: ■

Նոյեմբերի 18-ին աշխատանքային այցով Բաքվում էր գտնվում ԽՍՀՄ-ում Հունաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Իլիաս Գունալիսը: Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովի հետ հանդիպման ժամանակ Ի. Գունարիսը նշեց, որ Հունաստանը շահագրգռված է Ադրբեջանի հետ ամուր հարաբերություններ հաստատել բոլոր բնագավառներում՝ քաղաքական, տնտեսական, մշակութային: Ա. Մութալիբովն իր հերթին Հունաստանի դեսպանի Բաքու կատարած այցը գնահատեց որպես այդ հարաբերությունների հաստատման ճանապարհին առաջին քայլը: ■

Քաղաքացիական ավիացիայի Պետերբուրգի վարչությունը Իսրայելի քաղաքացիական ավիացիայի նախարարության հետ համատեղ կանոնավոր բարտերային չվերթներ սկսեցին Պետերբուրգի եւ Թել-Ավիվի միջեւ: Թռիչքները կկատարվեն ամիսը երկու անգամ խորհրդային Տու-154 եւ Իլ-86 ինքնաթիռներով:

Իսրայել գնալու եւ գալու տոմսի արժեքը խորհրդային քաղաքացիների համար կլինի 170 դոլար՝ գումարած 2,5 հազար ռուբլի: ■

Գլխավոր հյուպատոսարան բացելու նպատակով Խաբարովսկ են ժամանել Չինաստանի դիվանագետները: Սակայն նրանք ի վիճակի չեն ստանձնել իրենց պարտականությունները շենքի բացակայության պատճառով:

Խաբարովսկում դիվանագիտական ներկայացուցչություններ բացելու մտադրության մասին հայտարարել են նաեւ ԱՄՆ-ը, Ճապոնիան եւ Հարավային Կորեան: ■

Սանկտ-Պետերբուրգի քաղաքագլուխ Անատոլի Սոբչակն ու այնտեղ գտնվող Շվեյցարիայի արտաքին գործերի ֆեդերալ դեպարտամենտի գլխավոր քարտուղար Կլաուս Յակոբին ձեռք բերեցին սկզբունքային պայմանավորվածություն՝ կազմակերպչական աշխատանքներ սկսել գլխավոր հյուպատոսարանի եւ Շվեյցարիայի մշակույթի ու տնտեսության կենտրոն բացելու համար: ■

Ռումինիայի վարչապետ Թեոդոր Ստոլոյանի խոստովանության համաձայն, Բուխարեստն ամեն ջանք գործադրում է գտնելու Չաուշեսկուի հարստությունը: **«Մենք մինչեւ հիմա չգիտենք դրա չափը եւ գտնվելու վայրը»**, ասում է նա: Կառավարության վարձած ամերիկացի խուզարկուները մինչեւ օրս որեւէ դրական բան չեն արձանագրել: ■

«Մենք կարող ենք ձեռնարկել միասնական քայլեր»

Մենք միշտ հանդես էինք գալիս եւ համառորեն առաջարկում էինք խորհրդային կողմին նստել բանակցությունների սեղանի շուրջ եւ քննարկել փոխհարաբերությունները, կարծիքներ փոխանակել առկա խնդիրների վերաբերյալ: Այդ մասին Մոսկվայի բանակցությունների ավարտից հետո «Դիվանագիտական համայնապատկեր»ին հայտարարեց աֆղանական մոջահեդների շիա մասի ղեկավար, Աֆղանստանի իսլամական միասնության կուսակցության նախագահ-խոսնակ Սեյեդ Ռահիմպուլլա Մորթազավին: Նա նշեց նաեւ, որ *«մոջահեդները միշտ համոզված էին, որ հենց ԽՍՀՄ-ի կոշտ դիրքորոշումն է եղել հիմնական պատճառը Աֆղանստանում արյունահեղության դադարեցման ճանապարհին»*:

«Հիմա խորհրդային պատասխանատու անձինք փոխել են իրենց մոտեցումները աֆղանական հարցի նկատմամբ, ինչը իհարկե կարող է դիտվել որպես մոսկովյան հանդիպման արդյունք: Այժմ, երբ խորհրդային կողմը միանգամայն օրինական ճանաչեց մոջահեդների հիմնական պահանջները, մենք կարող ենք միասնական քայլեր ձեռնարկել երկրում իրավիճակը կարգավորելու նպատակով», ասաց մոջահեդների ղեկավարներից մեկը:

Մոսկվայում տեղի ունեցած բանակցություններում աֆղանական մոջահեդների գլխավոր նպատակը, Ս. Ռ. Մորթազավիի խոսքերով, այն է, որ ԽՍՀՄ-ը *«ընդունի իր պաշտոնական մեղքը աֆղան ժողովրդի հանդեպ, ներքին գործերին չմիջամտելու երաշխիքներ տա եւ դադարեցնի աջակցությունը Նաջիբուլլահի մարիոնետական ռեժիմին»*: Ինչպես նշեց Ս. Ռ. Մորթազավին, բոլոր մնացած պահանջները, այդ թվում պատերազմական տուգանքներ վճարելը, ավերված տնտեսության վերականգնմանը մասնակցելը եւ աֆղան գաղթականներին հայրենիք վերադառնալուն աջակցելը, անցնում են երկրորդ պլան, չնայած չափազանց կարեւոր են երկրի համար:

Պատասխանելով *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*ի այն հարցին, թե ինչպե՞ս են վերաբերվում Մոսկվայում տեղի ունեցած բանակցությունների արդյունքներին մոջահեդների այն խմբավորումները, որոնց ներկայացուցիչները չէին մտել պատվիրակության մեջ, Ս. Ռ. Մորթազավին նշեց, թե *«չի բացառվում, որ նրանք հատուկ կարծիք ունենան, չնայած գլխավոր հարցի վերաբերյալ, այն է՝ դադարեցնել աջակցությունը Նաջիբուլլահին, մոջահեդները հանդես են գալիս միասնական դիրքերից»*:

Գերված խորհրդային զինծառայողների եւ մոջահեդների ազատ արձակման հարցի վերաբերյալ Ս. Ռ. Մորթազավին նշեց, որ մոտ ժամանակներս մեխանիզմ կմշակվի, որի օգնությամբ խնդիրը կլուծվի: *«Մոջահեդները դեմ չեն գերիներին վերադարձնելուն,–* հայտարարեց Ս. Ռ. Մորթազավին,– *չէ որ ավելի վաղ մենք արդեն դրսեւորել էինք մեր բարի կամքը եւ վերադարձրել մի քանի խորհրդային զինվորների՝ առանց որեւէ պահանջ ներկայացնելու»*: Դրա հետ մեկտեղ, նշեց Մորթազավին, *«մոջահեդները խորհրդային կողմին չեն վերադարձնի այն նախկին գերիներին, որոնք որոշում էին ընդունել ընդմիշտ բնակվել Պակիստանում կամ որեւէ այլ վայրում»*: ■

Բանակցություններում մենք չենք փոխարինի Միությանը

Ըստ Ռուսաստանի արտգործնախարարության փորձագետի հայտարարության, ոչ մի հակասություն չկա, թե Ռուսաստանն արել է տակտիկական եւ ստրատեգիական սպառազինությունների կրճատման ավելի արմատական առաջարկություններ, քան Կենտրոնը: Նրա կարծիքով, Ռուսաստանի ղեկավարության նախաձեռնությունները անհրաժեշտ է դիտել որպես *«ներդրում խորհրդա-ամերիկյան երկխոսության մեջ»*:

Հայտարարությունն արվել է *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*ի թղթակցին նոյեմբերի 25-ին Վաշինգտոնում սկսվող ԽՍՀՄ-ի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ բանակցությունների երկրորդ ռաունդի նախօրեին, որին Ռուսաստանը կմասնակցի խորհրդային պատվիրակության կազմում:

Խոսելով Ռուսաստանի դիրքորոշման մասին, փորձագետը պարզաբանեց. *«Մենք չենք փոխարինում Միությանը. պահպանվում են միջուկային զենքի միասնական վերահսկողությունը եւ միասնական զինված ուժերը: Ուստի, տվյալ դեպքում Միությունը հանդես է գալիս որպես այդ երկխոսության ԱՄՆ-ի պարտնյոր»*:

Պատասխանելով *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*ի հարցերին, դիվանագետը նշեց, որ Ռուսաստանը Վաշինգտոնում կայանալիք բանակցություններում հիմք կընդունի Միությունը որպես միասնական ստրատեգիական տարածք պահպանելու անհրաժեշտությունը: Ռուսաստանը պատրաստ է իր տարածքում տեղավորել ԽՍՀՄ-ում գտնվող ամբողջ միջուկային զենքը: Սակայն այդպիսի դիրքորոշումը *«չի ընդունվում մյուս ինքնիշխան հանրապետությունների կողմից»*: ■

Գարեջրի բարեկամների հաջողությունը

Յանուշ Ռեւինսկու հիմնական զբաղմունքը Լեխ Վալենսային ծաղրելն է: Անցյալ տարի Ռեւինսկին փայտահասի կերպարանքով այդ կատակերգուն, որոշեց բաժակակիցների հետ ստեղծել գարեջրի բարեկամների կուսակցություն: Գործը լրջացավ այս տարվա հոկտեմբերի 27-ի ընտրություններից առաջ: Գարեջրի սիրահարները համեստորեն ծրագիր մշակեցին ազատ ձեռնարկչության, ժողովրդավարության եւ տնտեսական գործունեության շուրջը: Բարեպաշտի առիթից շատ գոհ են գարեջուր ներմուծողները, որոնք լավ առեւտուր են անում: Մի քանի գործարար մարդիկ մասնակից դարձան ընտրապայքարին: Դրա շնորհիվ կուսակցությունն ստացավ քվեների 3,2 տոկոսը եւ 16 տեղ խորհրդարանում («Համերաշխությունն» ունի 27 տեղ): Յանուշ Ռեւինսկին հիմա պետք է լուրջ քաղաքականությամբ զբաղվի: ■

Baltfax

Լիտվայի Գերագույն խորհրդի նախագահ Վիտաուտաս Լանդսբերգիսը **«Էլտա»** գործակալությանը տված հարցազրույցում հայտարարեց, որ բավարարված է Իտալիա կատարած իր այցի եւ այդ երկրի ղեկավարության հետ հանդիպումների արդյունքներով:

Վ. Լանդսբերգիսը հատուկ նշեց Հռոմի պապի հետ տեղի ունեցած հանդիպումը: Պապը պատրաստվում է այցելել Լիտվա, սակայն այցի ժամկետները դեռ ճշտված չեն: ■

Լիտվայի խորհրդարանի մամլո քարտուղար Աուդրյուս Աժուբալիսը, ելույթ ունենալով հոկտեմբերի 21-ին Վիլնյուսում տեղի ունեցած բրիֆինգում, հերքեց Լիտվայի եւ Ուկրաինայի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների վերականգնման մասին **«Լիետուվոս Այդաս»** թերթի հաղորդագրությունը: ■

Նոյեմբերի 20-ին Տալլինում Էստոնիայի եւ Լեհաստանի կառավարությունների միջեւ կնքվեց տնտեսական համագործակցության մասին պայմանագիր:

Պայմանագիրը ստորագրեցին Լեհաստանի արտաքին տնտեսական համագործակցության նախարար Դարիուշ Լեդվորովսկին եւ Էստոնիայի նյութական ռեսուրսների նախարար Ալեքսանդր Սիկկալը:

Նույն օրը Լեհական հանրապետության կառավարական պատվիրակության անդամները փոխվարչապետ Լեշեկ Բալցերովիչի գլխավորությամբ ելույթ ունեցան **«Mare Balticum»** [illegible] տնտեսական համաժողովի լիագումար նիստում: ■

1992 թ. հունվարի 1-ից Լատվիայի արտգործնախարարության լուծարքի ենթարկվող հյուպատոսային դեպարտամենտի փոխարեն բոլոր ծառայողական ելքի փաստաթղթերը կձեւակերպի հանրապետության ՆԳՆ-ի օվիրը, որը մինչ այդ սպասարկում էր միայն մասնավոր անձանց:

«Նեատկարիգա Ցինյա» [illegible] հաղորդագրությամբ Լատվիայի արտգործնախարարությունը կզբաղվի դիվանագիտական [illegible] եւ փաստաթղթերի ձեւակերպմամբ: [illegible]

Դեպի Ճապոնիա՝ առանց վիզաների

Առանց վիզաների Ճապոնիա կարող են մեկնել Հարավային Կուրիլների միայն այն բնակիչները, որոնք այնտեղ էին բնակվում խորհրդա-ճապոնական համապատասխան փաստաթղթերի ստորագրման պահին: Այդ մասին հայտարարեց Մոսկվայում Ճապոնիայի դեսպանատան պատասխանատու աշխատակիցը: *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա նշեց, որ դա բխում է այդ փաստաթղթերի տեքստից: Այլ խոսքերով, այն խորհրդային քաղաքացիները, որոնք բնակվել էին կղզիներում փաստաթղթերի ստորագրումից հետո (ս.թ. հոկտեմբերի 14-ին) կարող են մեկնել Ճապոնիա ընդհանուր հիմունքներով:

Ռուսաստանի արտգործնախարարությունում, ուր նույնպես դիմել է *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*ի թղթակիցը, ասացին, որ լավ են հասկանում ճապոնացիների դիրքորոշումը, որոնք, ըստ երեւույթին, վախենում են մաֆիայի ներկայացուցիչների Ճապոնիա ազատ մուտքից:

Սակայն, Ռուսաստանի արտգործնախարարության պատասխանատու աշխատակցի խոսքերով, խորհրդա-ճապոնական փաստաթղթերում ասվում է, որ *«Ճապոնիա առանց վիզա կարող են մեկնել կղզիներում մշտապես բնակվող խորհրդային քաղաքացիները»*: Իսկ որքա՞ն պետք է այս կամ այն խորհրդային քաղաքացին ապրի կղզիներում, որպեսզի իրավունք ունենա ազատ մեկնել Ճապոնիա: Այդ մասին փաստաթղթերում ոչինչ չի ասվում:

Դիվանագետը ենթադրեց, որ դեպի Ճապոնիա մաֆիայի ճանապարհին կարող են արգելք հանդիսանալ իշխանության տեղական մարմինները, որոնք առաջիկա տարվա ընթացքում կկազմեն գնացողների խմբերը: Դրա հետ մեկտեղ նա չբացառեց, որ ճապոնական կողմի պահանջով կարող է հատուկ արձանագրություն ստորագրվել, որը կկարգավորի բոլոր այդ հարցերը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանը՝ առեւտրական ճանապարհների հարմարագույն խաչմերուկ

Այդ նպատակի համար Թուրքիան տրամադրում է Տրապիզոնի նավահանգիստը

«Ազգ»-ի նախավերջին համարում հրապարակվել է մի հարցազրույց Թուրքիայում հայտնի բիզնեսմեն, թուրքական *«Ալարկո Հոլդինգ»* բաժնետիրական ընկերությունների միավորման տնօրեն Իցհակ Ալաթոնի հետ: Հարցազրույցում նա հույս էր հայտնել, որ Թուրքիան կճանաչի Հայաստանի անկախությունը: Նախքան պրն. Ալաթոնի ժամանումը Հայաստան, նրա հետ հարցազրույց էր անցկացրել նաեւ *«Կյուրրիյեթ»*-ը՝ վերնագրելով այն *«Հայերը նախապատվությունը տալիս են Տրապիզոնի նավահանգստին»*:

Հայաստանի անկախության ճանաչումը Թուրքիայի կողմից, ինչ խոսք, քաղաքական կարեւոր քայլ կլինի: Սակայն ոչ պակաս կարեւոր է արտաքին աշխարհի հետ ուղղակի կապեր հաստատելու ուղղությամբ մեծ ջանքեր գործադրող Հայաստանին Տրապիզոնում նավամատույց տրամադրելու եւ բեռների պահեստավորման ու առաքման աշխատանքները մեր հանրապետության համար Տրապիզոնի նավահանգստի միջոցով կազմակերպելու նախաձեռնությունը: Հասկանալի է, որ այդ նախաձեռնությանը բացի Ալարկոյից, իրենց մասնակցությունն են բերում Ամերիկայի բիզնեսմեն Հրայր Հովնանյանն ու ավստրիացի ֆինանսիստ Մարկ Կլաքինը: Այս հանգամանքը գալիս է հաստատելու, որ վերոհիշյալ նախաձեռնությունը չի սահմանափակվում երկու հարեւան երկրների տնտեսական փոխհարաբերությունների շրջանակներով, այլ քաղաքական կարեւոր բնույթ է ընդունում ոչ միայն Հայաստանի, սփյուռքի, Թուրքիայի, նաեւ միության միջինասիական հանրապետությունների, եւ եթե ուզում եք համաձայնել, Մերձավոր եւ Միջին Արեւելքում սկզբնավորված խաղաղության գործընթացի հետագա ճակատագրի համար:

«Կյուրրիյեթ»-ի հարցազրույցը պրն. Իցհակ Ալաթոնի հետ պարունակում է որոշակի անճշտություններ, ինչպես, օրինակ, «Մոսինտերստրոյ» արտաքին տնտեսական միավորման պետ Վարդգես Արծրունուն ու Հայաստանի շինարարության նախարարության արտաքին տնտեսական կապերի վարչության տնօրեն Յուրի Մխիթարյանին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին օգնականներ համարելը: Համենայն դեպս, այն բավականին օգտակար է, ոչ միայն լրացնում է «Ազգ»-ի կողմից արված հարցազրույցը, այլեւ պարունակում է բավականին հետաքրքրական մեկնաբանություններ: Ելնելով այդ հանգամանքից, վերոհիշյալ հարցազրույցը ամբողջությամբ ներկայացնում ենք ընթերցողի ուշադրությանը:

Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի օգնականներ Վարդգես Արծրունին եւ Յուրի Մովսիսյանը, ժամանելով Ստամբուլ, հանդիպում ունեցան թուրք բիզնեսմեն Իցհակ Ալաթոնի հետ: Վերջինս սերտ հարաբերությունների մեջ է ԱՄՆ-ում հրեական ու հայկական լոբբիների հետ:

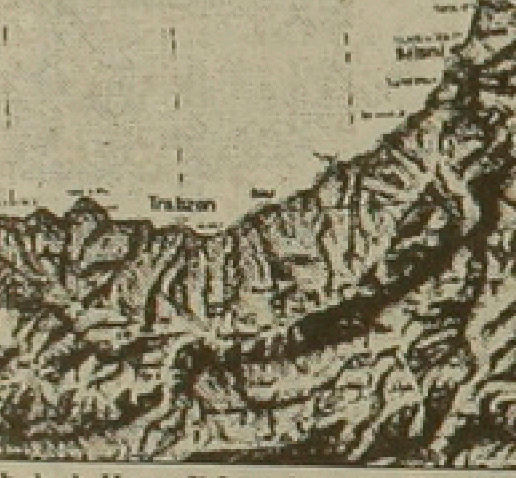

Իցհակ Ալաթոնին ու Հայաստանի Հանրապետության երկու օգնականներին ընդունեց, Մեսութ Յըլմազի Հռոմում գտնվելու պատճառով, վարչապետի պաշտոնում նրան ժամանակավորապես փոխարինող պետական նախարար Էքրեմ Փաքդեմիրլին: Այնուհետեւ հայ պատասխանատուները Իցհակ Ալաթոնի հետ միասին մեկնեցին Տրապիզոն, տեղում ուսումնասիրեցին նավահանգիստը:

Հայաստանի Հանրապետությունը ցանկանում է օգտագործել Տրապիզոնը որպես նավահանգիստ՝ միջազգային շուկաներ դուրս գալու ճանապարհին: Թերեւս այդ պատճառով է, որ հայ պատասխանատուները հանդես եկան Տրապիզոնի նավահանգստում ազատ գոտի ձեռք բերելու մտադրությամբ: Նշենք, որ տնտեսական այս նոր նախաձեռնությունը ծրագրել է Միացյալ Նահանգների հայկական լոբբին, որին ջերմ վերաբերմունք է տածում Անկարան:

ԱՄՆ-ում հրեական լոբբիի հետ սերտ հարաբերությունների մեջ գտնվող «Ալարկո Հոլդինգ»-ի տնօրեն Իցհակ Ալաթոնը Անկարայի «ջերմ վերաբերմունքի» հետ կապված ասաց հետեւյալը:

Հրայր Հովնանյանը ԱՄՆ-ի հայ համայնքի ղեկավարն է ու միաժամանակ հայտնի բիզնեսմեն: Մինչեւ օրս նա ազդեցիկ դեր կատարեց ԱՄՆ-ում՝ Թուրքիայի դեմ ծավալվող քարոզչական գործողություններում:

Նա եւ նրա շրջապատը յուրաքանչյուր տարի պայքար էին մղում, որպեսզի Ապրիլի 24-ը ԱՄՆ-ի կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատի կողմից հռչակվի ցեղասպանության օր: Այժմ արդեն նրանք հրաժարվում են այդ մտադրությունից: Ինչպես հավաստիացրել են ինձ, 1992 թ. ապրիլին նման կարգի պահանջներ այլեւս Կոնգրես չեն ներկայացնելու, որովհետեւ իրենք դրական վերաբերմունք են ցուցաբերում Միջին Ասիայի թյուրքալեզու հանրապետությունների հումքը միջազգային շուկաներ դուրս բերելու ուղղությամբ Հայաստանի ու Թուրքիայի համագործակցության նկատմամբ: Ի դեպ, Հովնանյանի *«Հովնանս»* ընկերությունը Հայաստանում պայմանագիր է ստորագրել երկրաշարժի հետեւանքով շարքից դուրս եկած շենքերի փոխարեն ժամանակակից բնակարաններ կառուցելու համար:

«Հովնանս»-ն ու «Ալարկո»-ն համատեղ մի նոր ընկերություն են հիմնում: Այնուհետեւ մենք եւս մասնակցելու ենք երկրաշարժի գոտու վերականգնման աշխատանքներին: Ֆինանսական միջոցները հատկացնում է ԱՄՆ-ն: Բանվորական, ինժեներական ծառայությունները ապահովելու եւ շինանյութը տրամադրելու է «Ալարկոն»: «Հովնանսի» տեր Հովնանյանը միաժամանակ ցանկանում է, որ տնտեսական համագործակցությունը Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ զարգանա: Հենց դրանով է պատճառաբանվում Հայաստանի Հանրապետության նախագահի երկու օգնականների ժամանումը Թուրքիա:

Այդ օգնականները Տրապիզոնի նավահանգստում ուսումնասիրություններ կատարելուց, ազատ գոտու ձեռք բերման պայմանները թուրքական կողմի հետ քննարկելուց հետո վերադառնում են հայրենիք: Հայաստանը ցանկանում է Միջին Ասիայի թյուրքալեզու հանրապետությունների՝ Ուզբեկստանի, Ղրղզստանի, Տաջիկստանի, Ղազախստանի եւ Թուրքմենիայի երկաթը, բնական գազը, ազոտը, բամբակը, աղը, քրոմն ու նավթը, Թուրքիայի հետ համատեղ արտահանել Արեւմուտքի շուկաներ:

Որովհետեւ, ինչպես ասում են, *«Աշխարհում առաջացած տնտեսական նոր կառուցվածքում այդ դերը Թուրքիայի հետ միասին Հայաստանին է հասկացված»*: Բացի դրանից, Հայաստանի թուրքական սահմանի վրա անցակետ բացելու, այդ անցակետի միջոցով Թուրքիայի հետ տնտեսական հարաբերություններ զարգացնելու մտադրություն ունեն: Միաժամանակ հայերը ցանկանում են վերակենդանացնել *«Տրապիզոն-Երեւան երկաթուղու»* գաղափարը:

Հայաստանի աշխարհագրական դիրքն այնպիսին է, որ, ինչպես իր տնտեսության կարիքները հոգալու, այնպես էլ Միջին Ասիայի թյուրքալեզու հանրապետությունների արտադրանքը համաշխարհային շուկաներ առաքելու համար Սեւ ծովում նավահանգստի անհրաժեշտություն է զգում: Մինչեւ օրս միջինասիական թյուրքալեզու հանրապետությունների հումքը արտահանվել է Հեռավոր Արեւելքի նավահանգստի՝ Վլադիվոստոկի կամ էլ մերձբալթյան նավահանգիստների վրայով:

Հանրապետություններում բորբոքված անկախության շարժումների պատճառով Խ. Միության քայքայումը, նաեւ տնտեսական խնայողության անհրաժեշտությունը պարտադրում է, որ միջինասիական հանրապետությունների արտադրանքի առաքումը կատարվի Հայաստանի վրայով, եւ այդ նպատակի համար օգտագործվի Տրապիզոնի նավահանգիստը:

Հակոբ ՉԱՔՐՅԱՆ

Սան Ֆրանցիսկոյից Վլադիվոստոկ. ՆԱՏՕ-ն՝ աշխարհի միասնության նախահիմք

«Եվրոպայի անվտանգությունը կախված կլինի դաշնակցությունների մի ամբողջ ցանցի ստեղծումից, որի կենտրոնում պետք է լինի ՆԱՏՕ-ն» ասում է Իտալիայի արտգործնախարար Ջիանի դե Միկելիսը

- Ձեր եւ նաեւ ուրիշների կարծիքով, եվրոպայում անվտանգությունը կարո՞ղ է խաթարվել ազգային անկայունության հետեւանքով: Ինչպե՞ս կարող է ՆԱՏՕ-ն դիմակայել այդ պրոբլեմին:

- Առաջիկա տասը տարիների ընթացքում ՆԱՏՕ-ի գլխավոր պարտականությունը պետք է լինի Եվրոպայում միասնական անվտանգության մի համակարգ հիմնել: Այն փաստաթղթերը, որ մենք այժմ պատրաստում ենք Հռոմում կայանալիք խորհրդաժողովի համար, ավելի պարզ կերպով կբնորոշեն ՆԱՏՕ-ի այդ դերը, որն, ի միջի այլոց, այսուհետեւ չի լինի պաշտպանողական, այլ՝ զուտ քաղաքական: Ստեղծվելիք դաշնակցությունը կդառնա միասնական եվրոպական անվտանգության համակարգի այն անկյունաքարը, որի շուրջը, ես կրկնում եմ՝ շուրջը, ոչ թե ներսում, համախմբված կլինեն Արեւելյան Եվրոպայի երկրները:

- Իսկ Խորհրդային Միությո՞ւնը:

- Անցյալ տարի Պրագայում, Արեւելյան Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի առաջին սեմինարի ընթացքում ես կանխատեսեցի, որ մոտավորապես 1995 թվականին այդ դաշնակցությունը համաձայնագիր կստորագրի Խորհրդային Միության հետ: Այժմ դեպքերի ներկա ընթացքը հաշվի առնելով, հաստատ կարելի է ասել, որ դա շատ ավելի վաղ տեղի կունենա: Արեւելյան Եվրոպայի երկրները արդեն պատրաստ են հարաբերություններ մշակել այդ դաշնակցության հետ: Այդ մասին Ամերիկայում նշեց Չեխոսլովակիայի նախագահ Վացլավ Հավելը: Իսկ այս շաբաթ նույնը կրկնեց նաեւ Հունգարիայի վարչապետ Ջոզեֆ Անտալը: Նորացված Խորհրդային Միությունը, եթե մենք ականատես լինենք քաղաքական մի նոր միության ծննդին, վստահաբար ուղիներ է փնտրելու համագործակցելու այդ դաշնակցության հետ, հատկապես իր բանակի հսկողությունը ապահովելու նպատակով:

- Իսկ ձեր կարծիքով, ի՞նչ բնույթի կլինի այդ համագործակցությունը:

- Մեր առաջարկն է՝ սկզբնական շրջանում ունենալ երկկողմ համաձայնագրերի մի ամբողջ փաթեթ, ասենք՝ Լեհաստանի եւ ՆԱՏՕ-ի, Չեխոսլովակիայի եւ ՆԱՏՕ-ի միջեւ եւ այլն, հաշվի առնելով, որ նրանք եւս միջպետական համաձայնագրեր են ստորագրելու իրար միջեւ: Այնպես որ, մի առանձին արեւելաեվրոպական կազմակերպություն չի լինելու, այլ փոխարենը լինելու են մի շարք երկրներ, որոնք կապված կլինեն մի կողմից իրար հետ եւ մյուս կողմից՝ ՆԱՏՕ-ի նորացված դաշնակցության հետ:

- Իսկ ՆԱՏՕ-ն պետք է ապահովի՞ նրանց անվտանգությունը:

- Ոչ, դա կախված կլինի հանգամանքներից: Բայց մի բան պարզ է. ՆԱՏՕ-ն նրանց ինչ-որ քաղաքական ապահովություն, ինչ խոսք, կտա: Իսկ հարցի կոնկրետ ռազմական կողմը մի նյութ է, որը պետք է քննարկվի լրջորեն: Հաջորդ տարի հունիսին Հելսինկիում սկսվելու է զինաթափման բանակցությունների մի նոր փուլ՝ Եվրոպայի Անվտանգության եւ Համագործակցության Կոնֆերանսի մասնակից բոլոր 36 եվրոպական երկրների մակարդակով: Իմ անձնական կարծիքով, այդ բանակցությունների վերջում արդեն բոլոր հիմքերն առկա կլինեն ստեղծելու միասնական Եվրոպական Անվտանգության այն համակարգը, որի հիմքում ընկած կլինի ՆԱՏՕ-ի դաշնակցությունը:

- Սակայն, չէ՞ որ Եվրոպական միությունը կարող է անվտանգության այլ նկատառումներ ունենալ, քան մյուս ավելի մեծ տերությունները:

- Դա հնարավոր է, սակայն սխալ կլինի այդ տեսանկյունից մոտենալ հարցին: Մենք նոր կարգուկանոն պետք է հաստատենք աշխարհում, եւ դա պետք է լինի բազմաբնույթ: Այդ գործընթացի համար անդրատլանտյան գործակցությունը պարտադիր պայման է: Դուք չեք կարող կառույցը սկսել մաս առ մաս, երբ չունեք ամուր հիմքեր, իսկ դրանից՝ այդ գործակցությունից ավելի ուժեղ հիմք ուղղակի անհնար է գտնել: Անդրատլանտյան դաշնակցությունն անցյալում կարեւոր դեր է խաղացել Արեւելք-Արեւմուտք դիմակայության առաջն առնելու տեսակետից եւ, կարծում եմ, դրա դերը ապագայում էլ ավելի կմեծանա:

- Սակայն թվում է, թե ֆրանսիացիները ցանկանում են ստեղծել մի ուրիշ՝ զուգահեռ անվտանգության համակարգ եւ Արեւմտա-Եվրոպական Միության (ԱԵՄ) միջոցով՝ նույնիսկ զուգահեռ ռազմական մի հզորություն:

- Զուգահեռությունը այդ հարցում անկարելի է: Առաջարկված տարբեր փաստաթղթերը (ինչպես, օրինակ, ֆրանս-գերմանական կամ իտալո-անգլիական) բոլորն էլ խոսում են համագործակցության եւ մեկը մյուսին (ԱԵՄ եւ դաշնակցություն) լրացնելու օգտին: Սա բոլորովին էլ չի նշանակում, թե բանակը պետք է կազմվի Եվրոպայի համար: Այդպիսի բան հնարավոր կլինի երեւի հաջորդ դարաշրջանում: Առայժմ հարցի ռազմական կողմը այնքան էլ մեծ կարեւորություն չի ներկայացնում իրենից, քանի որ ոչ մի երկիր մոտ ապագայում չի նախատեսում մեծ մասշտաբների պատերազմ սանձազերծել շրջանում: Հարցը հիմնականում քաղաքական է, եւ նույնիսկ այդ տեսակետից էլ գոյություն ունեն տարբեր կարծիքներ: Իտալիայի տեսակետը, օրինակ, այն է, որ մենք հակասություններ չենք տեսնում դաշնակցության հանդեպ ունեցած մեր անմիջական պարտավորությունների եւ եվրոպական միասնականության գործընթացի միջեւ: Մեծ Բրիտանիան միշտ էլ զգուշավոր է եղել այդ գործընթացի նկատմամբ եւ երբեք ոչ մի կասկած չի ունեցել Ատլանտյան դաշնակցության վերաբերյալ: Իսկ Ֆրանսիան երբեք չի թաքցրել իր անվերապահ պարտավորվածությունը Եվրոպայի հանդեպ եւ ընդհակառակը՝ տարանջատվածությունը վերոհիշյալ դաշնակցությունից:

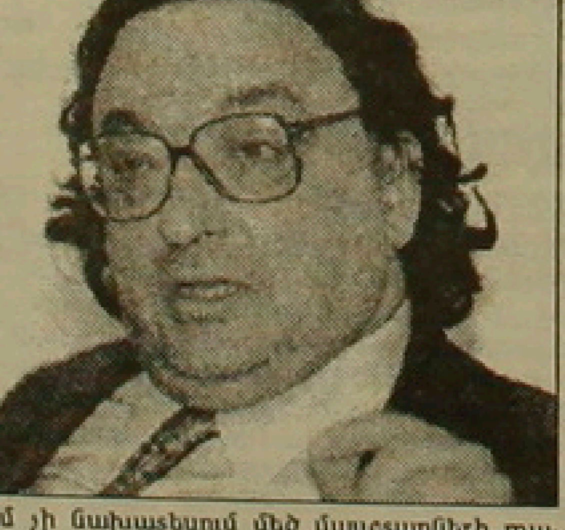

- Դուք եւ ընդհանրապես վենետիկցիները, հակված եք ավելի լավատես լինել, քան հոռետես: Դա այդպե՞ս է:

- Այո, այդպես է, որովհետեւ մենք իսկապես այդ հարցը դիտում ենք որպես գործընթաց: Կարեւորն այն է, որ ճիշտ քայլն արվի ճիշտ ուղղությամբ: Կա նաեւ, անշուշտ, մշակութային, կենցաղային տարբերությունների ազդեցություն: Եթե հետադարձ հայացք նետենք դեպի անցյալը, կտեսնենք, որ աշխարհագրականորեն միացյալ Եվրոպայի գաղափարը միշտ էլ գոյություն է ունեցել: Բայց իտալացիներս միշտ էլ եղել ենք եւ շարունակում ենք մնալ Եվրոպայի քաղաքական միասնության գաղափարի կողմնակիցը: Մեր պատկերացրած Եվրոպան Հելսինկիի խորհրդաժողովի Եվրոպան է: Ես այն ժամանակ առաջինն էի, որ այն բնութագրեցի այսպես՝ *«Սան Ֆրանցիսկոյից մինչեւ Վլադիվոստոկ»*: Դա այն քաղաքական համայնքն է, որն իր մեջ ընդգրկում է ե՛ւ Ամերիկան, ե՛ւ Ասիայի մեծ մասը՝ միշտ մնալով սակայն որպես Եվրոպա:

- Իսկ արդյո՞ք վտանգ չկա, որ այդ ընդարձակ բնութագրումը կկորցնի իր իմաստը:

- Ոչ, որովհետեւ դա պարզապես քաղաքական բնութագրում է: Առաջիկայում կազմվելիք Միությունն իր մեջ ընդգրկելու է աշխարհագրականորեն կազմավորված Եվրոպայի երկրները: Հաջորդ՝ 21-րդ դարի կեսերին մենք, հավանական է, որ մի կողմից կունենանք առավել կամ նվազ չափով միավորված Հյուսիսային Ամերիկա, իսկ մյուս կողմից, հույս ունենք, որ նման առավել կամ նվազ չափով մի կայուն եվրասիական հանրապետությունների համայնք կունենանք նաեւ այստեղ: Դրա կորիզը կկազմի 20, 24 կամ 30 անդամ երկրներից բաղկացած Եվրոպական Միությունը:

Time

digitised by A.R.A.R.@

Էդուարդ Ջերեջյանը մղում է տալիս արաբիսրայելական բանակցություններին

Դիվանագետի կենսագրությունը

Անունը՝ Էդուարդ Պետրոսի Ջերեջյան:

Պաշտոնը՝ Մերձավոր Արեւելքի եւ Հարավային Ասիայի գծով ԱՄՆ-ի պետքարտուղարի օգնական:

Անձնական՝ ծնված 1939 թ. մարտի 6-ին, Նյու-Յորք, [illegible] 1960-ին: 1961-62 թթ. [illegible] բանակում: Ամուսնացած Ֆրանսուազ Լիլիան [illegible] հետ 1971-ին, ունեն մեկ դուստր եւ մեկ որդի:

Զբաղեցրած պաշտոնները՝ 1963-64 թթ. պետքարտուղարության անձնակազմի անդամ, 1965-69-ին Բեյրութում ամերիկյան դեսպանության քաղաքական բաժնի աշխատակից, 1969-72 թթ. քաղաքական եւ [illegible] բաժնի աշխատակից [illegible] դեսպանատանը, 1973-75 թթ. պետքարտուղարի տեղակալի հատուկ օգնական, 1975-77 թթ. գլխավոր քարտուղար Բորդոյի (Ֆրանսիա) հյուպատոսությունում, 1979-81 թթ. Մոսկվայում ամերիկյան դեսպանության քաղաքական բաժնի [illegible], 1981-84 թթ. [illegible] տեղակալ, 1984-85 թթ. Վաշինգտոնում պետքարտուղարության օգնական քարտուղարի եւ [illegible], 1985-86 թթ. ԱՄՆ-ի Նախագահի հատուկ օգնական եւ [illegible] բաժնի մամուլի քարտուղարի տեղակալ, 1986-88 թթ. պետքարտուղարության Միջին Արեւելքի եւ Հարավային Ասիայի գծով օգնական քարտուղարի տեղակալ, 1988-91 թթ. Դամասկոսում ԱՄՆ-ի դեսպան:

Վաշինգտոն.– Երբ Մ. Նահանգների միջնորդությամբ Իսրայելի եւ Սիրիայի միջեւ հաշտություն գոյանա մի օր, առաջ պատմաբանները կարող են հաստատել, որ [illegible] սկսել է 1988-ի ամռանը, երբ Մ. Նահանգների նոր դեսպանը իր հավատարմագրերն էր ներկայացնում Սիրիայի նախագահ Հաֆեզ Ասադին:

Տարիներ շարունակ, երբ Վաշինգտոն-Դամասկոս հարաբերությունները տառապում էին ընդամենը մի նեղ առանցքի շուրջ բացորոշ թշնամանքի եւ դիվանագիտական սառը հանդուրժողականության միջեւ, Մ. Նահանգների դեսպաններին բացառվում էր սիրիական իշխանության [illegible] հնարավորությունից, եւ նրանք դեպի Վաշինգտոն իրենց պաշտոնական տեղեկագրերը ուղարկելիս բավարարվում էին կոկտեյլ-ընդունելությունների ընթացքում ստացված [illegible]:

Սակայն, նոր դեսպանը, Էդուարդ Պ. Ջերեջյանը, [illegible] Ասադի հետ [illegible] հավատարմագրերի հանձնման արարողությունը, [illegible] Սիրիայի նախագահին, [illegible]:

Ասադը, [illegible] Միջին Արեւելքում [illegible]:

Այդ առաջին հանդիպման [illegible] ԱՄՆ-Սիրիա հարաբերությունները [illegible]:

Այժմ, դառնալով Վաշինգտոնում [illegible] Մերձավոր Արեւելքի եւ Հարավային Ասիայի երկրների գծով պետքարտուղարի օգնական, Ջերեջյանը մացել է ամերիկյան մայրաքաղաքի ամենաազդեցիկ ակումբին՝ պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերի ներքին շրջանակին: Ի տարբերություն իր նախորդի՝ Ջոն Քելլիի, Ջերեջյանը դարձել է Բեյքերի խաղաղության նախաձեռնության գործընթացի երկու ռազմավարներից մեկը, Դենիս Ռոսսի հետ, որ որպես դեպարտամենտում քաղաքական ծրագրավորումի պետ նախապես այդ աշխատանքը գրեթե առանձին էր տնօրինում:

Ներքին շրջանակի մարդկանց համաձայն, Ջերեջյանն ու Ռոսսը ղեկավարում են փորձագետների մի փոքրիկ խումբ, որ կցված է Միջին Արեւելքի խաղաղության գործընթացին: Բացի զգայուն մի շարք հարցերից, որոնց մասին որոշումը Բեյքերն անձամբ պետք է կատարի, Ջերեջյանն ու Ռոսսն են վերջնական հեղինակությունները:

Թեեւ Ջերեջյանի գալուստը թվում է նսեմացնում է Ռոսսի դիրքը, սակայն պետքարտուղարությունում ասում են, որ երկուսով գործակցում են, առանց մրցակցության:

«Բեյքերն ու Ռոսսը վստահում են նրան,– ասում է այս վերջինին մոտիկ փորձագետներից մեկը:– *Բեյքերն իր ներքին շրջանակը շատ սերտ է պահում, սակայն Ջերեջյանը Մադրիդին նախորդած ճակատագրական շրջանում այնպիսի ձեւով էր իրեն պահում Ասադի հետ հարաբերություններում, որ մեծ տպավորություն էր գործել Բեյքերի վրա»:*

«Էդուարդը շատ ողջամիտ է քաղաքականապես,– ասում է փորձագետը:– *Նա շատ նուրբ եւ հղկված վարվեցողություն ունի»:*

Ջերեջյանը ճիշտ հակապատկերն է իր նախորդի՝ Ջոն Քելլիի: Նախկին օգնական քարտուղարը հստակորեն կտրված էր Բեյքերի ներքին շրջանակից, մի իրավիճակ, որից դժգոհում էին նրա աշխատակիցները:

Թուրքիայի տագնապալի հայկական շրջաններից Ամերիկա՝ Նյու Յորքի Քուինզ բաղամաս հասած գաղթական ծնողների որդի՝ Ջերեջյանը մինչեւ մանկապարտեզ գնալը անգլերեն չգիտեր, իսկ այժմ նա սահուն խոսում է ֆրանսերեն, ռուսերեն եւ արաբերեն՝ անգլերենի ու հայերենի կողքին:

Մադրիդում նա այն քիչ ամերիկացիներից էր, որ արաբների ելույթներին հետեւում էր առանց համաժամանակյա թարգմանական ականջակալ օգտագործելու: *«Նա դառնալու է շատ ավելի գործուն մասնակիցը խաղաղության գործընթացին, քան իր նախորդը,–* ասում է ազգային անվտանգության խորհրդի նախկին պատասխանատուներից Ուիլյամ Քուանդը:

– Նա հասկացել մեծ փորձ ունի սիրիական հարցերում, եւ Սիրիան կարեւոր դերակատար է այս հարցում: Իմ տպավորությունն այն է, որ Բեյքերն այսուհետեւ պետք չի ունենա 8 անգամ նորից այց կատարելու Միջին Արեւելք: Դրանց մի մասը նա կարող է վստահել Դենիսին ու Էդդիին»:

Առաջին հայացքից, Ջերեջյանը կարող է Իսրայելի ու նրա ամերիկյան կողմնակիցների կողմից նկատվել այն՝ ինչ նրանք արհամարհական կոչում են *«Պետքարտուղարության արաբիստներ»:* Նա ծառայել է Լիբանանում, Մոսկվայում, Հորդանանում եւ Սիրիայում: Նա ծառայել է նաեւ Մոսկվայում: Այսուհանդերձ, ցարդ Իսրայելը չի բողոքել Ջերեջյանի կողմնակալության մասին եւ նրա Սիրիական փորձառությունը նկատվել է որպես իսկական ներդրում:

«Էդդին որոշապես ուժեղացնում է Միջին Արեւելքով զբաղվող մեր թիմը, նա սիրիացիների մասին ամբողջ պատկերացումն է փոխանցում այնտեղ, նա շատ լավ գիտի, որեւէ մեկից ավելի լավ, Հաֆեզ Ասադի մտեցման եղանակի մասին», ասում է Մարտին Ինդիկը, միջինարեւելյան քաղաքականության վաշինգտոնյան ինստիտուտի տնօրենը:

Ջերեջյանը շատ բարձր գնահատականներ է ստանում նաեւ պետքարտուղարության այն պաշտոնատարներից, որոնք նախկինում իր բոսերն են եղել: Դրանցից է Ժոզեֆ Սիսկոն, որ Հենրի Քիսինջըրի օգնականն էր միջինարեւելյան հարցով: *«Ջերեջյանը հանձնառու, որոշում անող մարդ է,–* ասում է նա,– *չի վախենում որոշում անելուց, գործնական է»:* Իսկ Ռեյգանի վարչության ժամանակ նույն պաշտոնում եղող Ռիչարդ Մըրֆին վկայում է. *«Ջերեջյանն ունի նշանակալից էներգիա եւ հումորի զգացողություն: Նա մտահոգորեն լուրջ է, սակայն ոգու թեթեւությամբ օժտված: Նա չի ծառայել Իսրայելում, սակայն ունի մանրամասնյալ փորձ ու պատկերացում ամբողջ շրջանի մասին: Նա հարաբերության մեջ է մտնում այնպիսի ջերմությամբ, որ խիստ անհրաժեշտ է իսրայելցիների թե արաբների հետ գործ ունենալիս»:*

Նյու Յորք Թայմզ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Գուրգեն Հազարապետյան. հայ ավագագույն օլիմպիականը

Դուք ճանաչո՞ւմ եք համաշխարհային օլիմպիադաներին մասնակցած ամենատարեց հային, որը 55 տարեկան հասակում հաջողությամբ հանդես եկավ համաշխարհային խաղերում եւ, անկասկած, 59 տարեկանում եւս կմասնակցի նոր օլիմպիադային: Նրան՝ մարզական այդ յուրահատուկ սխրանքի հեղինակին եւ շատ համակրելի ու ազնիվ մարդուն անվանում են Գուրգեն (Գի) Հազարապետյան:

... Երեք տարի առաջ Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում անցկացված համաշխարհային օլիմպիադայում Մոնակոյի հավաքականը գլխավորում էր հայկական ընդգծված դիմագծերով մի ճատրակորդ: Չնայած իր ոչ երիտասարդ տարիքին, նա խաղում էր պատանեկան ավյունով՝ շատ թարմ ու նախահարձակ ոճով, առատ զոհաբերություններով, առանց տեսության կույր երկրպագության: Իսկ խաղերից հետո սովորաբար շտապում էր Սալոնիկի հայկական ակումբ կամ եկեղեցի:

Այսպես, օլիմպիադայի օրերին ես ծանոթացա Մոնակոյի բազմակի չեմպիոն, ճատրակի հմուտ մարզիչ եւ մեկնաբան Գուրգեն Հազարապետյանին: Շուտով պարզվեց, որ ճատրակի միջազգային ֆեդերացիայի (ՖԻԴԵ) համակարգում Հազարապետյանը եւ ես միակ հայերն ենք (երկուսս էլ՝ ֆեդերացիայի լրատվության եւ մամուլի հանձնաժողովի անդամներ): Բնական է, որ Գուրգենին ավելի լավ ճանաչելու առիթներ եղան:

Եւ այսպես, Գուրգեն Հազարապետյան: Ծնվել է 1933-ին Փարիզում, ապրում է Նիսում, պաշտպանում է Մոնակոյի Իշխանության մարզական պատիվը (ի դեպ, շատերն են «երկկենցաղ կյանք» վարում՝ բնակվում Ֆրանսիայում եւ աշխատում Մոնակոյում): Տարիներ առաջ վախճանվել է հայուհի կինը, որին Գուրգենը մինչեւ այժմ քնքշանքով է հիշում: Այժմ ապրում են երեքով՝ ինքը, Ժոզիանը, որը արտակարգ նրբանկատ եւ Գուրգենին անսահմանորեն նվիրված մի ֆրանսուհի է, եւ նրանց սիրեցյալը... Դունդուկ անունով գեղեցիկ շունը (մինչ այդ եղել են նաեւ... Բաստուրմա եւ Սուջուխ անվանված շնիկներ): Զբաղվում է բիզնեսով, բայց հիմնական ու մեծ սերը ճատրակն է:

Հազարապետյանը ճատրակ ուշ է սկսել խաղալ, բայց արագորեն ճանաչվել է ուժեղագույնը Մոնակոյի եւ Մոնտե Կառլոյի ակումբներում: Ամեն տարի մասնակցում է երկու-երեք միջազգային մրցումների (հիմնականում՝ Ֆրանսիայում, Իտալիայում): Առանձնակի պատասխանատվությամբ ելույթ է ունենում համաշխարհային օլիմպիադաներում: Չնայած մրցելույթների համար պատկառելի տարիքին, շարունակում է հաղթել Մոնակոյի առաջնություններում եւ անգամ երկրորդ տեղը համարում է անհաջողություն:

Մոնակոյի լավագույն մարզիչներից մեկն է, շատ է սիրում իր սաներին, եւ այդ սերը փոխադարձ է: Ի դեպ, Գուրգենի խմբում նաեւ մի քանի շատ շնորհալի հայ երեխաներ կան: Բոլորովին վերջերս Հազարապետյանի գլխավորած թիմը հաղթանակի հասավ Ռումինիայում անցկացված մրցաշարում:

Մեր հայրենակիցը ոչ միայն Մոնակոյի, այլեւ Ֆրանսիայի ճատրակի ճանաչված լրագրողներից մեկն է. *«Նիս Մաթեն», «Մոնակո լրագիր»* թերթերի, *«Ռադիո Մոնտե Կառլոյի»* մեկնաբանը եւ, ինչպես վերը նշեցի, ՖԻԴԵ-ի համապատասխան հանձնաժողովի անդամ:

... Գուրգեն Հազարապետյանը մանրակրկիտ պատրաստվում է 1992 թվականի հունիսին Ֆիլիպինների մայրաքաղաք Մանիլայում անցկացվելիք ճատրակի համաշխարհային հերթական օլիմպիադային: Նա, ինչպես միշտ, Մոնակոյի ճատրակորդների ճանաչված առաջատարն է, եւ, անկախ տարիքից, Գուրգենի մասնակցությունը կանխորոշված է: Բայց Հազարապետյանը հաստատ որոշել է մրցապայքարից անմիջապես առաջ լինել մայր Հայաստանում եւ հայրենի հողից լիցքավորվելուց հետո միայն մեկնել օլիմպիադա:

Գագիկ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

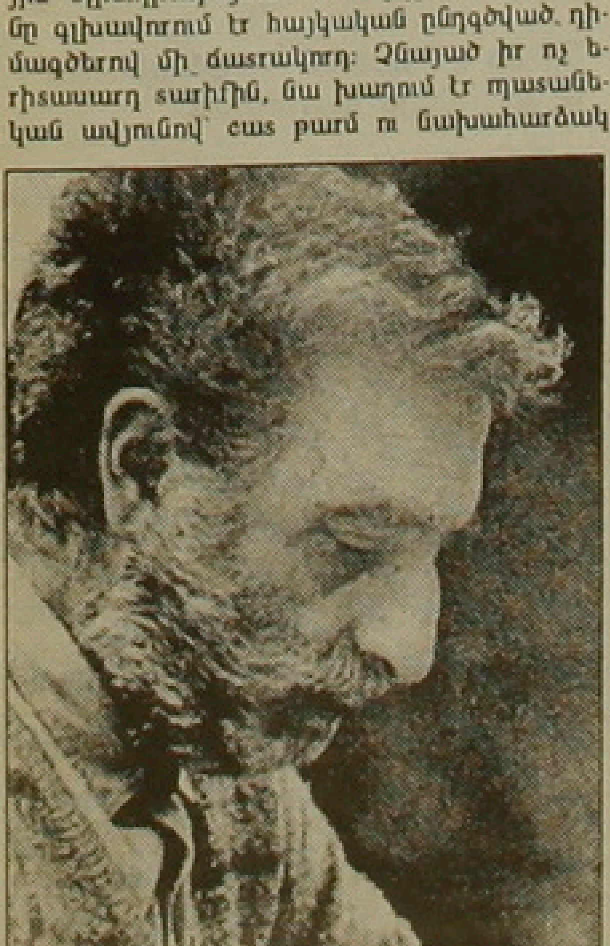

Տարվա թեթեւատլետները

Արագավազքի գերաստղեր՝ 1991 թ. աշխարհի չեմպիոններ Կատրին Կրաբբեն (Գերմանիա) եւ Կարլ Լյուիսը (ԱՄՆ) թեթեւ ատլետիկայի միջազգային ֆեդերացիայի կողմից անցկացված ավանդական հարցման արդյունքներով ճանաչվել են **«Տարվա թեթեւատլետներ»**:

100 մ վազքատարածության աշխարհի ռեկորդակիր Կարլ Լյուիսը միավորների չնչին տարբերությամբ է գերազանցել **«Ձողացատկի արքա»** Սերգեյ Բուբկային եւ իր հայրենակից Մայք Պաուելլին, որը Տոկիոյում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնությունում հեռացատկելով 895 սմ, գերազանցել է Բոբ Բիմոնի «դարի ռեկորդը», որը թեթեւ ատլետիկայում ամենահինն էր:

Կրաբբեն միավորներով զգալիորեն գերազանցել է նմանատիպ նախորդ մրցման հաղթող Մերլին Օտտին (Ճամայկա) եւ իր հայրենակցուհի Խայկե Խենկելին՝ բարձրացատկի աշխարհի չեմպիոնուհուն:

Կրքերը խիստ բորբոքվել են

Այսօր Ավստրալիայի Սիդնեյ քաղաքում ավարտվում է սիրողական բռնցքամարտի աշխարհի հերթական առաջնությունը: Երկրորդ անգամ, այն էլ անընդմեջ, աշխարհի չեմպիոն դառնալու հնարավորություններ ունի Եվրոպայի եռակի չեմպիոն Իսրայել Հակոբկոխյանը (71 կգ):

Կիսաեզրափակիչում միավորներով հաղթելով նորվեգացի Օլե Կլեմենտսին, վճռական մենամարտում երեւանցի բռնցքամարտիկը մոլորակի ուժեղագույնի տիտղոսը վիճարկելու է կուբացի Խուան Լեմուսի հետ:

Նախնական մենամարտերում վերջինս իրեն գերազանց է դրսեւորել, մասնավորապես՝ կիսաեզրափակիչում նոկաուտի է ենթարկել Իսրայելի վերջին տարիների գլխավոր մրցակցին՝ գերմանացի Շմիդտին, որի հետ Հակոբկոխյանը մրցել է թե՛ աշխարհի եւ թե՛ Եվրոպայի առաջնությունների եզրափակիչներում:

Բռնցքամարտում անթերի մրցավարությունը բացառվում է: Հենց դրա առաջին զոհերից մեկը դարձավ երեւանցի Ալեքսան Նալբանդյանը (48 կգ), որը ասպարեզը թողեց 2-րդ մենամարտից հետո: Իսկ ահա 57 կգ քաշային կարգում աշխարհի կրկնակի չեմպիոն, կուբացի Առնոլդ Մեսան հարավկորեացի Դակ Կյու Պակ Աժոկից պարտվելուց անմիջապես հետո փորձեց բռունցքներով հարաբերությունները պարզել ռինգի մրցավարի հետ: Միայն Կուբայի թիմի ներկայացուցիչների միջամտությունը փրկեց մրցավարին հաշվեհարդարից:

Մի քանի ժամ անց, այս անգամ արդեն ռինգի մոտ, ընդհարվեցին Կուբայի եւ ԱՄՆ-ի հավաքականների անդամները:

Պատճառը, կուբացիների կարծիքով, նրանց մրցավարներն էին, որոնք ամերիկացի Ֆորրեստի հետ մենամարտում անարդարացիորեն որակազրկել էին կուբացի Դուվերհելին (63,5 կգ):

Հերթական միջադեպի հեղինակը կրկին Մեսան էր, որը կատաղության պահին աթոռով հարվածեց ամերիկացիներից մեկին:

Բաժինը վարում է [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանը Թուրքիայից ճանաչում է պահանջում

Անկարայից տեղեկանում ենք, որ Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ Ռաֆֆի Հովհաննիսյանը հանրապետության նախագահի հետ ԱՄՆ մեկնելուց առաջ Մոսկվայում մամուլի ասուլիս է հրավիրել: Նա խոսել է Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ տնտեսական, առեւտրական եւ մշակութային հարաբերությունների զարգացման մասին: Համաձայն թուրքական աղբյուրների, Ռ. Հովհաննիսյանը նշել է, թէ Հայաստանի կառավարությունը ողջ աշխարհին կոչ է արել ճանաչել Հայաստանի անկախությունը: Ըստ նախարարի, նման բովանդակությամբ մի նամակ է հղվել նաեւ Անկարա:

Պատասխանելով լրագրողի այն հարցին, թէ ստեղծված էներգետիկ ծանր ճգնաժամից դուրս գալու համար Հայաստանի կառավարությունն արդյո՞ք մտադիր է էլեկտրականություն եւ սննդամթերք գնել Թուրքիայից, նախարարը պատասխանել է. *«Հայաստանը Թուրքիայի հետ կարող է բանակցել այս եւ այլ հարցերով, քանի որ հանրապետությունը տնտեսական, առեւտրական եւ քաղաքական հարաբերություններ է ցանկանում հաստատել իր բոլոր հարեւան երկրների հետ»:* Խոսելով Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի անկախության ճանաչման մասին՝ նախարարը նշել է, թէ *«Թուրքիայի՝ Ադրբեջանում գտնվող իր «էթնիկական զարմիկներին» ճանաչելը նույնքան բնական է, որքան Ռումինիայի կողմից՝ Մոլդավայի եւ Լեհաստանի կողմից Բելառուսի ճանաչումը»:* Հայաստանի արտգործնախարարը հույս է հայտնել, որ Թուրքիան ճիշտ դեր կխաղա Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հարաբերություններում: ԱՄՆ-ի՝ Հայաստանի անկախության ճանաչման առնչությամբ նախարարն ասել է. *«Կարծում եմ, որ ԱՄՆ մեր այցից հետո դա իրականություն կդառնա, սակայն թվականի մասին ոչինչ ասել չեմ կարող»:*

Ավարտելով իր խոսքը՝ Ռաֆֆի Հովհաննիսյանը հիշեցման կարգով նշել է, որ Միացյալ Նահանգները 1920 թ. ճանաչել էր Հայաստանի անկախությունը, երբ դեռ Հայաստանը խորհրդայնացած չէր:

ՌԱՖՖԻ ՀԵՐՈՒՆԻ ԱՐԱՍ

Յոթնյակը վավերացրեց հանրապետությունների օգնության ծրագիրը

Արեւմտյան 7 զարգացած երկրների ներկայացուցիչները Մոսկվայում գումարվող ժողովի ավարտին համաձայնություն կայացրին կենտրոնի եւ 8 հանրապետությունների հետ օգնության փաթեթի շուրջ:

Յոթնյակը որոշեց մեկ տարով հետաձգել Խորհրդային Միության արտաքին պարտքի մարումը եւ 1 միլիարդ արժեքով ոսկի տրամադրել որպես առանձին օգնություն, ինչպես նաեւ դիմել արեւմտյան դրամատներին՝ կարճ ժամկետով վարկեր տալու նրան:

Փոխարենը, Մոսկվան եւ հանրապետությունները համաձայնվեցին, որ Միջազգային դրամական ֆոնդը (IMF) վերահսկի իրենց տնտեսական ռեֆորմի աշխատանքները:

Մյուս կողմից, Ռուսաստանյան Ֆեդերացիայի նախագահ Բորիս Ելցինը Գերմանիայում իր այցն սկսեց՝ պահանջելով ընդունել իր երկրի գերիշխանությունը եւ կանցլեր Հելմուտ Կոհլից ստացավ համագործակցության եւ մարդասիրական օգնության բազմաթիվ առաջարկներ: ■

«Հայերը նահանջում են ցեղասպանության տոնումներից»

Թուրքական Alarko Holding-ի գլխավոր տնօրեն Իշակ Ալաթոնը երկու շաբաթ առաջ գտնվում էր Հայաստանում: Թուրքական մամուլը գրեթե ամեն օր արձագանքում էր Ալաթոնի այդ կարեւոր այցելությանը:

Վերոհիշյալ խորագրի տակ նոյեմբերի 19-ին «Գյունայդն» օրաթերթում տպագրված է.

«Իշակ Ալաթոնը զանազան գործնական հարաբերություններ մշակելու համար վերջերս գտնվում էր Հայաստանում: Երեկ մի հավաքում իր շուրջը գտնվողներին ասել է. *«Հայերը Թուրքիայից հետաքրքրություն են ակնկալում»*: Միեւնույն ժամանակ նշել է, թէ ինքը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանից մի նամակ է բերել՝ ուղղված Սուլեյման Դեմիրելին:

«Հայաստանը ցանկանում է օգտագործել Տրապիզոնի նավահանգիստը միջազգային առեւտրական շուկա դուրս գալու համար»:

Ալաթոնը պնդել է, թէ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն իր ամերիկացի ազգակիցներին պիտի առաջարկի հրաժարվել Ապրիլի 24-ի հայկական ցեղասպանության տոնումներից»: ■

Ուոթըրթաունի քաղաքային խորհրդի հայ անդամները

Նոյեմբերի 5-ին կայացած Մ. Նահանգների քաղաքապետական ընտրություններում Մեծ Բոստոնի մասը կազմող Ուոթըրթաուն ավանի հայազգի երկու ներկայացուցիչներ Ռեյչըլ Գարիբյանը եւ Տիգրան Քալիկյանը ընտրվեցին քաղաքային խորհրդի անդամ: Ուոթըրթաունն ունի 33,384 բնակիչ, որոնց շուրջ մեկ հինգերորդը հայեր են: ■

Իրանա-ամերիկյան նոր համաձայնագիր

«Նյու Յորք թայմզ» օրաթերթը, վկայակոչելով ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության մամուլի կենտրոնը, նշում է, թէ շուտով ծրագրված Հաագա քաղաքում կկնքվի իրանա-ամերիկյան դատական գործընթացին վերաբերող մի փաստաթուղթ, ըստ որի ԱՄՆ-ը վերստին կստանձնի Իրանին զենք տրամադրելու վերաբերյալ մինչեւ իսլամական հեղափոխությունն ստանձնած միջպետական մի համաձայնագրով նախատեսված պարտավորությունները: Նշված համաձայնագրով Իրանը ԱՄՆ-ից գնել էր 275 միլիոն դոլարի զենք եւ ռազմական տեխնիկա: Մինչեւ իսլամական հեղափոխությունը Իրանը կադրեր պատրաստելու եւ նորոգման աշխատանքներ կատարելու համար ԱՄՆ է ուղարկել մասնագետների եւ ռազմական տեխնիկա, սակայն հեղափոխությունից, Թեհրանում ԱՄՆ-ի դեսպանատան գրավումից, ինչպես նաեւ դեսպանատան աշխատակիցների գերեվարումից հետո ԱՄՆ-ը կալանել էր այդ ռազմական տեխնիկան: ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության մամուլի կենտրոնից հայտնում են, որ մինչ այժմ Իրանի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ Հաագայի միջազգային դատարանում տասնյակ ֆինանսական վեճեր են քննարկվել:

Գ.Ա.

Ադրբեջանը պատրաստվում է ճանաչել «Հյուսիսային Կիպրոսի» անկախությունը

Թուրքական բանակի կողմից Կիպրոսի հյուսիսային մասի գրավումով ստեղծված այսպես կոչված «Հյուսիսային Կիպրոսի հանրապետությունը» հռչակել է իր «անկախությունը»՝ ինքն իրեն անվանակոչելով «Հյուսիսային Կիպրոսի Թուրքակիպրական Հանրապետություն»: ՄԱԿ-ի եւ միջազգային հանրության պետությունների կողմից մերժված այս «հանրապետությունը» ճանաչում էին միայն Թուրքիան եւ Պակիստանը: Եւ ահա վերջերս, Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի անկախության ճանաչումից հետո այս վերջինը Թուրքիայի հետ բարեկամությունն ամրապնդելու համար ցանկություն է հայտնել ճանաչել «Հյուսիսային Կիպրոսի հանրապետության» անկախությունը:

Կիպրոսի արտաքին գործերի նախարար Յակովոն մտահոգություն է արտահայտել դեպքերի այս զարգացման ուղղությամբ եւ նշել, որ Կիպրոսի կառավարությունը ամեն ինչ անելու է Ադրբեջանի կողմից այդ ճանաչման առաջն առնելու համար: ■

Բելառուսը եւ Լեհաստանը մտադիր են հաստատել առեւտրատնտեսական հարաբերություններ: Բելառուսի նախարարների խորհուրդը հանձնարարեց հանրապետության արտգործնախարարությանը սույն տարվա դեկտեմբերին ավարտել Բելառուսի եւ Լեհաստանի միջեւ միջպետական պայմանագրի նախապատրաստական աշխատանքը: Հաջորդ տարի նախատեսվում է Լեհաստանում բացել Բելառուսի հյուպատոսություն: ■

Անկախ Հայաստանի առաջին նամականիշը

Հոկտեմբերի 24-ին Հոլանդիայում լույս աշխարհ է եկել անկախ Հայաստանի պետության առաջին նամականիշը: Նամականիշի հեղինակն է հոլանդացի Ռիխ վան Սաղիրը:

Հիսուն կոպեկի արժողությամբ արտասահմանյան թղթակցության համար նախատեսված այս նամականիշը նվիրված է ամերիկյան AT&T ընկերության հաստատած արբանյակային համակարգին, որի շնորհիվ հոկտեմբերին Հայաստանը հեռախոսային ուղղակի կապ է հաստատել Միացյալ Նահանգների հետ:

Նամականիշի աջ կողմում կարդացվում է լատինատառ «ARMENIA» մակագրությունը, նրա տակ՝ հայերեն «Հայկական Հանրապետություն» փոքրագիր արձանագրությունը: ■

Համաձայնագրերի ծրարը պատրաստ է

«Տնտեսական հանրության մասին պայմանագրին կից համաձայնագրերի ծրարը փաստորեն պատրաստ է», լրագրողներին հայտարարեց Գրիգորի Յավլինսկին: Նրա խոսքերով, 26 պայմանագրերից 24-ը ներկա պահին պատրաստ են: Այժմ կառավարությունների ղեկավարները կարող են վերջնականապես կողմնորոշվել, ասաց Յավլինսկին: Սակայն, ավելացրեց նա, հիմնական հարցերի ցուցակը, որից կախված է մեր տնտեսությունը, դեռ մնում է բաց՝ կառավարությունների ղեկավարները չեն ներկայացրել պատասխանները այնպիսի կարեւոր հարցերի վերաբերյալ, ինչպիսիք են ռազմական բյուջեն, բյուջետային դեֆիցիտների սահմանափակումը, վալյուտային պարտքի վճարումը եւ այլն: Այսպիսով, Գրիգորի Յավլինսկու խոսքերով, կառավարությունների ղեկավարները իրենց վրա են վերցնում ամբողջ պատասխանատվությունը այն հետեւանքների համար, որոնք կարող են առաջանալ այդ հարցերի լուծումը ձգձգելու պատճառով: ■

«Շեւարդնաձեի դերը կարող է էական լինել»

«Դիվանագիտական համայնապատկեր»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ Ա. Բեսսմերտնիխը նշեց, որ Է. Շեւարդնաձեն դիվանագիտության ամենաբարձր մակարդակի պրոֆեսիոնալ է: Նրա կարողությունները՝ քաղաքագետի եւ մարդու, թույլ տվեցին նրան հասնել այդ արվեստի հիմքերին: Բեսսմերտնիխի կարծիքով, Է. Շեւարդնաձեի վերադարձը *«արգելակում է մեզանում գրեթե բոլոր ուղղություններով աճող դիլետանտությունը»*: Ա. Բեսսմերտնիխը նշեց, որ Է. Շեւարդնաձեն կայունության ուժեղ էլեմենտ է մտցնում: *«Քաղաքականության մեջ նա վճռական հայացքներ եւ կշռադատված մոտեցումներ ունեցող անձ է»:*

Բացի այդ, Ա. Բեսսմերտնիխի խոսքերով, Շեւարդնաձեն իր նոր պաշտոնում ի վիճակի է դրական դեր խաղալ երկրի ներքին իրավիճակի զարգացման գործում: Արտաքին հարաբերությունների նախարարը ստիպված կլինի գործ ունենալ նախկին միութենական հանրապետությունների, իսկ այժմ՝ ինքնիշխան պետությունների հետ: Է. Շեւարդնաձեն համախմբող հատկություն ունի, լինելով ծնունդով Վրաստանից՝ լավ է հասկանում ազգային քաղաքականությունը: Այնպես որ, այստեղ էլ նրա դերը կարող է շատ էական լինել: ■

Բրիջի առաջին մրցաշար Երեւանում

Երեկ, Շախմատի տանը առաջին անգամ Հայաստանում անցկացվեց *«Ֆիլիպ Մորիս»* ֆիրմայի մարզական բրիջի միաժամանակյա համաշխարհային մրցաշարը, որի կազմակերպիչն է այս տարվա մայիսից գործող հանրապետական բրիջի ֆեդերացիան: Ըստ միջազգային կանոնակարգի, առաջին 50 տեղերի մրցանակակիրները կմասնակցեն գարնանը Փարիզում կայանալիք եզրափակիչ մրցաշարին: Եւ այսպես, նախկինում մեզ մոտ արգելված խաղը այսօր կատարում է առաջին քայլերը: ■

Դեղամիջոցները՝ վալյուտայով

Վիլնյուսում բացվեց «Pherma-Tech-Vilnius» ֆիրմայի դեղատունը, որը վաճառում է Գերմանիայի արտադրության դեղամիջոցներ եւ բժշկական սարքավորում: Դեղամիջոցների 280 անուններից 73-ը վաճառվում են վալյուտայով, մնացածը՝ ռուբլիով: Օրինակ, «Bayer» ասպիրինի հաբերի մեկ տուփի արժեքն է 5,65 գերմանական մարկ: ■

«Տոյոտա»-ին սպասարկում է Տաշքենդը

«Տոյոտա» ֆիրմայի ավտոմեքենաները կվերանորոգի ու պահեստամասերով կապահովի «Տոյոտա-Ուզինավտոսերվիս» նորաստեղծ համատեղ ձեռնարկությունը, որը ստեղծվել է Ուզբեկստանի մայրաքաղաքում: Ձեռնարկությունը մտադիր է կազմակերպել «Տոյոտայի» տեխնիկական սպասարկումը ամբողջ միջինասիական շրջանում, ինչպես նաեւ Ղազախստանում: Ճապոնական կողմը կապահովի ձեռնարկության տեխնիկական անձնակազմի ուսուցումը Տաշքենդում: ■

Երթեւեկելը վտանգավոր է

Ներկա պահին Միջին Ասիայի երկաթգծի 2,5 հազար վագոններից 600-ը շահագործվում են առանց ապակիների: Ճանապարհամերձ բնակավայրերի բնակիչները զվարճության համար քարեր են շպրտում մարդաշատ գնացքների պատուհաններին: Այդ մասին Ուզբեկստանի խորհրդարանի նիստում հայտարարեց վարչության պետ Վիկտոր Ժելտուխինը: Նրա առաջարկությամբ խորհրդարանը բարձրացրեց այդպիսի խուլիգանական արարքների համար նախատեսված տուգանքը 500-ից մինչեւ 2 հազար ռուբլու: ■

Փակվում է մաքսատան կետը

Մոլդովայի կառավարությունը որոշում ընդունեց դեկտեմբերի 25-ից փակել խորհրդառումինական սահմանի Լեուշեն մաքսատան կետը: Այդ միջոցառումը դրդված է Մոլդովայի եւ հարեւան պետության տարածում խոլերայի օջախի առաջացման վտանգով: ■

Կիեւը օգնում է Ադրբեջանի հայերին

Նոյեմբերի 20-ին Կիեւից Երեւան է ժամանել մի օդանավ՝ 3 տոննա սննդամթերքով: Ուկրաինայի մայրաքաղաքից ուղարկված այդ մարդասիրական օգնությունը Երեւանի քաղխորհրդի եւ Կիեւի քաղաքային ռադայի համագործակցության արդյունքն է: Քաղաքային ռադայի պատգամավոր Նադեժդա Օդարիչը հույս հայտնեց, որ օգնությունը Ադրբեջանի հայերին կշարունակվի, քանի որ **«մենք գիտենք, թէ ինչքան ծանր է հայերի վիճակը Ադրբեջանի Շահումյանի շրջանում»**: ■

Ուզբեկստանը արտահանում է բանվորական ուժ

Ուզբեկստանի նախարարների կաբինետը որոշում ընդունեց ստեղծել ակցիոներական բաժնետիրական ուզբեկա-շվեդական ընկերություն՝ բանվորական ուժը արտահանելու համար: Նախատեսվում է ֆիրմայի ներկայացուցչությունը բացել Տաշքենդում եւ Ստոկհոլմում: Պայմանագրերը կկնքվեն 2 տարով: Ենթադրվում է, որ առաջին հերթին Շվեդիա կմեկնեն շինարար բանվորները: ■

Ոչ մի պետական կազմավորում Ուկրաինայի հարավում

Օդեսայի մարզային խորհրդի նախագահ Ռուսլան Բոդելան հերքեց կենտրոնական հեռուստատեսության հաղորդագրությունը, թէ Ուկրաինայի հարավային շրջանները պատրաստվում են ստեղծել նոր պետական կազմավորում՝ Նովոռոսիա: Նրա խոսքերով, դա պոլիտիկանտների հերյուրանք է, ինչը ոչ մի ընդհանուր բան չունի գործերի իրական իրավիճակի հետ եւ հրահրում է ազգային ընդհարումներ: ■

Նոյեմբերի 26-ին, ժամը 19:30-ին Փոքր դահլիճում կկայանա բանաստեղծ, երգահան Վահրամ Թաթիկյանի երգերի երեկոն: Հանդես կգան հեղինակը, Լիլիթ Պիպոյանը եւ Սրբուհի Ստամբուլցյանը:

Համերգի աջակիցն է «Ազգ» լրագիրը:

Լուրերը՝ interfax-ի եւ մեր սեփ. թղթակիցների

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Խմբագիր՝ Յ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Macintosh համակարգչային շարուածքը Ռ.Ա.Կ. մամլոյ եւ տեղեկատուութեան կենտրոնի
ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունեաց 2

digitised by A.R.A.R.@